

ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ

(неконфесионално обучение)

Общо въведение в изучаването на предмета *религия* (неконфесионално обучение)

Програми I-IV клас

- I. Клас – Религия (Благонравие).
- II. Клас – Религия (Благонравие).
- III. Клас – Религия (Благонравие).
- IV. Клас - Религия (Благонравие).

Програми V-VII клас

- V. Клас - Религия (История на религиите).
- VI. Клас - Религия (Храмова култура).
- VII. Клас - Религия (Свещени места и святи личности).

Програми VIII-XII клас

- VIII. Клас - Религия (Свещени текстове).
- IX. Клас – Религия (Световни религии).
- X. Клас- Религия (Религиозна етика).
- XI. Клас- Религия (Религиозна антропология).
- XII. Клас - Религия (Религиозна естетика).

ОБЩО ВЪВЕДЕНИЕ В ИЗУЧАВАНЕТО НА ПРЕДМЕТА РЕЛИГИЯ (НЕКОНФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ)

I. Относно мисията на предмета религия в българското училище

1. В българското общество преобладава мнението, че днес в обществото има ценностен дефицит и училището не допринася достатъчно за ценностна образованост и възпитание на младите хора.
2. Доброто ценностно образование може да помогне на учениците да имат трайна ориентация към позитивни ценностни системи, което ще намали проявите на наркомания, насилие и обвързване с движения, изповядващи религиозен фанатизъм.
3. Потребността от повече морална образованост и възпитание трябва да се разглежда в контекста на днешните проблеми на България, породени от сложни исторически обстоятелства през последните няколко века, отрицателните последици от тоталитарния социализъм, бавния икономически и социален преход след 1989 г. към добре уредено модерно общество.
4. В тази ситуация важна роля играе диалогът между светското и религиозното начало в българското общество, което невинаги успява да разграничи атеизма от секуларизма.
5. Не трябва да се пренебрегват и съвременните проблеми в отношенията между религиите в глобален и регионален план. Липсата на адекватно преподаване на религия в училище несъмнено улеснява дейността на радикални политически и религиозни групи в България, които биха използвали религията за постигане на користни цели.
6. Посочените недостатъци и проблеми в българското училище са допълнително препятствие пред желанието на страната да бъде не само равноправен, но и равноценен член на европейското семейство от държави, култури, човешки общности и богатство от личности.
7. Училището е онази светска институция, която осигурява необходимите условия за балансирано представяне на нравствените традиции на световните религии и за запознаване на учениците с тях.

8. Обучението по предмет *религия* се осъществява на основата на универсалните човешки права. Религиозната грамотност трябва да е част от общата грамотност на българския гражданин.

II. Цели и задачи

Главната цел на този предмет е даде на учениците познания в религиозната сфера и да развие у тях усет и уважение към религиозното, което ще спомогне за адекватната им ценностна ориентация и ориентация сред различните религии.

Обучението по религия има за задача да изгради граждани, които

- да познават християнството, както и други световни и исторически религии;
- да уважават религиозните възгледи на другия;
- да умеят да водят междурелигиозен диалог;
- да осъществяват общественополезни дейности и различни граждански и национални инициативи съвместно с представители на други вероизповедания;
- да уважават светския характер на държавата.

III. Принципи

1. Правни

Обучението по религия в българското училище съблюдава международните конвенции, ратифицирани от България, нейните конституционни и законови принципи:

- Религиозна толерантност (*Общата декларация за човешките права* от 1948 г., чл. 26, § 2,);
- Свобода на религията и съвестта (*Общата декларация за човешките права* от 1948 г., чл. 18);

- Правото на детето на свобода на мисълта, съвестта и религията (*Конвенция за правата на детето*, чл. 14, ал. 1);
- Свобода на съвестта и избор на вероизповедание (*Конституция*, чл. 37; *Закон за вероизповеданията*, чл. 4);
- Равнопоставеност на вероизповеданията (*Конституция*, чл. 37; *Закон за вероизповеданията*, чл. 4);
- Светски характер на държавата и образованието (*Конституция*, чл. 13; *Закон за народната просвета*, чл. 5; *Закон за вероизповеданията*, чл. 4);
- Формиране на толерантност и уважение към религиозното идентичност на всеки гражданин (*Закон за предучилищното и училищното образование*, чл. 5, ал. 1, т. 8);
- Недопускане на идеологическо и религиозно индоктриниране на учениците (*Закон за предучилищното и училищното образование*, чл. 11, ал. 2).

2. Образователни

- Преподаването на предмета по тази програма е светско и култивира уважение на учениците към светските устои на българската държава, нейната конституция и закони;
- Обучението по предмет *религия* се основава на универсалните човешки права. Преподаването се осъществява изцяло и само в духа на религиозна, културна и личностна толерантност;
- Преподаването на предмет *религия* е открито за диалог и помага за ценностното ориентиране на учениците;
- Обучението е интеррелигиозно и плуралистично;
- Религиозната грамотност е неделима част от общата грамотност на българския гражданин;
- Религиите се представят (на първо място) като морални традиции – като исторически траен, неполитически и надситуативен извор и опора на човешката нравственост;
- Религиозните догмати, институции и култове се представят като системни и исторически знания;

- Обучението по религия се осъществява във връзка с другите предмети, развиващи общокултурното обучение на учениците;
- Предмет на оценка са знанията на учениците и уменията им да разсъждават над проблеми, свързани с религията, но не и тяхната вяра;
- Личната вяра на учениците и учителите не влиза в кръга на обсъжданите в училище теми и е под закрилата на държавата и обществото като универсално и неотменно, гарантирано от *Конституцията* човешко право.

IV. Методика на преподаване - принципи

Обучението трябва да тръгва от света на децата и да ги среща с културата и ценностите на свящото.

Темите очертават траектория, която започва от техния дом и от техните ежедневни морални (екзистенциални) проблеми и стига до пиетета към свящото, среща със свещеното, уважение и възможно упование в религиозността.

1. Открито и ориентиращо обучение

При сравнение с концепциите за обучение по религия от миналите епохи ще стане ясно, че днешното обучение по религия трябва да е открито към разнообразните въпроси и проблеми на нашето плуралистично общество, към другите вероизповедания, мирогледи и религии, както и към новите методи и дидактични възгледи. То е открито и към своите адресати, като се стреми да помогне на вярващия ученик да осъзнае по-решително вярата, на търсещия и оспорващия вярата ученик дава възможност да се занимае с нейните въпроси, а на определящия се като невярващ ученик - да си обясни по-ясно една "противоположна" позиция.

2. Общуване с етичните конфликтни ситуации

Етичната проблематика не стои вън, а в центъра на религиите. Това се отнася особено много за християнството, което с Десетте заповеди и Блаженствата съдържа две определящи и до днес етичното ни съзнание прокламации и което преди всичко дава отговор на въпроса, защо е необходимо моралното поведение. Това, че почитта, която отдаваме на Бога, намира израз в уважението, което дължим на другите, е основно убеждение, което преминава през цялата християнска традиция. Затова възпитанието в просоциално поведение, създаването на чувствителност към достойнството, страданията и правата на другите, както и изграждането на способност за етична преценка, са основни стремежи на религиозно-педагогическия ангажимент в ситуацията на ерозиращо взаимопочтание и нарастващи етично-културни конфликти.

3. Общуване с кризисни екзистенциални ситуации

Християнските традиции не бива да се редуцират до техните догматично-систематични и морално-етични компоненти. Необходимо е вниманието да се насочи в по-голяма степен към съдържащите се в тези традиции богатства от мъдрост и духовни перспективи. Изглежда нашето време не се нуждае от нищо по-неотложно, отколкото от един начин на живот, създаващ действителна връзка на човека с ”дълбочината на битието”, за който не е от първостепенно значение да насочи човека към ”ментална сила”, а да го направи способен да се отнася с доверие към една последна опора, каквато е религията, в най-трудните моменти в живота - при неуспех в любовта и работата, при болест и смърт на ближния, към края на собствения живот.

4. Общуване с религиозния плурализъм

Продуктивното общуване с религиозния плурализъм означава например да се интересуваш от религиозните мотиви за поведението на хората от другите културни общности, ”в другоярващите да откриваш друго вярващи” и да приемаш чуждите религиозни традиции като импулс за собственото си религиозно образование. Това означава също така да се научиш да откриваш собствения си религиозен път, сблъсквайки се с претенциите за истина на различни религии и квазирелигии, както и да живееш заедно с тях в дух на диалог с

хората от другите религии. Целта на религиозия плурализъм е непостижима както чрез фундаменталистична затвореност, така и чрез претенции за религиозна истинност на тривиализиращото нелепо желание за единство на всички религии.

5. Интеррелигиозно обучение

За да живеем съвместно в една религиозно смесена и глобална Европа, е необходимо и интеррелигиозно обучение в часовете по религия, защото "няма световен мир без религиозен мир".

Интеррелигиозното обучение цели не само запознаване, а и комуникация с религиите, чиято изходна точка е диференцираното припомняне на собствената религиозна традиция. Това изисква обаче и отричане от евроцентризма и възприемане на световните зависимости. Едно такова обучение не трябва да бъде само като съставна част от днешното религиозно обучение, а и като обща задача за различни учебни сфери и за училищния живот като цяло. Необходимо е религиите да се разбират с оглед на основното им съдържание и централен опит, за да не бъдат шаблонизирани от чужди за тях гледни точки. При това последователите на другите религии трябва да бъдат експлицитни или имплицитни дискуссионни партньори - да представят себе си чрез своята вяра.

Едно такова обучение се стреми отвъд мисловното занимание към среща с екзистенциалното. То ще помогне на учениците да намерят ориентация и решение на промените чрез представяне на различни религиозни системи (евентуално и чрез критика на проблематичните учения) и чрез едно по-добро разбиране на собствената традиция и култура в светлината на различията.

Пред интеррелигиозното обучение обаче стои проблемът, как, с оглед на разпространената религиозна десоциализация, да се създаде едно близко отношение между собствената религия и другите религии и доколко може да се усвои съдържанието на други религии, ако не е възможна лична среща с техни последователи? Към това се прибавя и задачата за елементаризиране, която не е лека при комплексни религиозни системи, оказвали хилядолетия наред влияние върху хората по цели континенти. Как при това може да се направи отговорен избор? Възможно ли е при временно занимание със световните религии нещо като "градивно обучение"? Също така е необходимо да се разгледат и конкуриращите истини на религиите. Всичко това налага темата за световните религии да намери място в учебния план на

обучението по религия и да се отделят съответни глави в учебниците. Християни, мюсюлмани, индуци и будисти познават страданието и нуждата от избавление на хората. Те търсят различни начини за спасение. Какво означава това за религиозното обучение? Първа стъпка, която трябва да се направи още в основното училище, е запознаването с различни религиозни традиции.

Днес ислямът е една, подобно на християнството, световна религия, с различни вътрешни противоречия между традиция и модерност. Отношението между християнството и исляма например се определя от различни обстоятелства. От една страна, са общото ”Авраамово” наследство и културният обмен (например чрез ислямска Испания през Средновековието), а от друга - дълбоко коренящите се травми (например мюсюлманските завоевателни походи на Балканите и мюсюлманският колониализъм).

От друга страна, индуизмът и будизмът дават знаци на християните за необходимостта от промяна в отношенията по отношение на разбирането за света, природата, представата за Бог, срещата на Бога с човека, за молитвата/медитацията, морала и етиката, целта на живота. Разграничават се от предимно когнитивния подход в полза на емоционалния и практическия контакт. Те също се насочват към общуване и контакт със световните религии – с тяхната история и култура, с различните им форми на проява. Стремят се към получаване на автентична информация и привличане на последователи на другите религии като дискуссионни партньори.

Когато в часовете по религия на учениците се осигурява възможност да се запознават и с другите религии, срещите им с тях не трябва да бъдат обременявани от предразсъдъци. Трябва да се направи възможно взаимното изслушване на хора с различни религии и научаването на нещо ново един от друг, което води до разграничаване, но и дообогатяване на хоризонтите и на двете страни. При това трябва да се постигне не само по-добро отношение към религиозните и културните корени на другия, а и към своите собствени.

V. Очаквани резултати

За съдържанието определящ фактор могат да бъдат религиозно-философските и нравствените традиции. Училището предлага форум за разясняване на тези традиции, за да могат учениците да си изградят компетентна позиция. Перфектното изпълнение на една такава задача

едва ли е по силите само на религиозното обучение. Но то може да даде отговор на основни въпроси за Бога, за смисъла на живота, за смъртта, справедливостта, мира и пр. и по този начин да помогне учениците да изградят позицията си. То е предметът, който в най-голяма степен може да помогне при търсенето на отговорите. То ще им даде, на базата на християнското и други религиозни учения и традиции, необходимите познания и многообразната информация за намиране на компетентните отговори. Това не означава, че те трябва всичко сляпо да възприемат. Напротив, обучението е необходимо, за да им послужи да изградят своята гледна точка, своята позиция „за” и „против” своите досегашни убеждения и представи.

И ако училището има за задача да образова бъдещите граждани, то тогава учебните предмети, особено религиозното обучение, трябва да обхванат **всички теми**, които са важни за днешния живот и необходими при изграждане на житейската концепция на младия човек. В часовете по религиозно обучение не трябва да става въпрос само за вярата, а преди всичко да се покаже как днес човекът може да живее с нея в едно променящо се общество.

С оглед на *индивидуалното измерение* приносът на религиозното образование се определя като **”съпътстващ живота и трансформиращ”**. Аспектът съпътстване на живота се отнася до значението, което е придобила биографията за отделния човек в процеса на израстването му като личност. Тя дава възможност човек да се осъзнае като единствен и неповторим, като незаменим. По време на нейния ход възниква въпросът за смисъла на цялото. Именно тук трябва да се подкрепи отделният човек, да му се помогне да види живота си в един по-голям контекст, да научи за възхода и провалите на други житейски съдби. Трябва да му се даде възможност да разбере как да извлече индивидуален опит и да получи повече познание за Бога, да му се даде кураж да направи следващата стъпка. Ето това е важната задача, която стои пред религиозното възпитание и образование.

Накратко:

- Познаване на основните религиозни учения с тяхната ценностна система, вяра и учение;

- познания за религиозните аспекти на националната и световната история и култура;
- знания за морални ценности и развита морална чувствителност;
- усет и уважение към религиозните аспекти на живота;
- ясна ориентация в системата от вярвания, идеи и ценности на отделните религии;
- умения на учениците да намират в религиите авторитетни отговори на свои екзистенциални и морални въпроси;
- по-добро разбиране духа на общността, в която живеят, и разбиране за другостта и ценността на всяко човешко същество;
- толерантно отношение към верските и културните различия;
- културно и духовно личностно израстване на учениците.

ПРОГРАМИ I - IV КЛАС

В I - IV клас основното съдържание се формира от темите на **морала**, представени в тяхното религиозно осмисляне и подкрепа – изучава се морала **в хоризонта на свято**.

Важно основание за обучението по религия в училище е **антропологическото**, а именно, че това обучение е не само полезно за живота, но и част от образованието на човека. То е отличителна черта на образования човек. То може да помогне компетентно да се изяснят такива екзистенциално важни въпроси, като например въпросите за: *страданието, щастието, смисъла на живота и спасението, справедливостта, мира и съхранението на света, любовта към ближния и любовта към Бога, неуспеха, вината и прошката, надеждата, утопията и Божието царство* и др. Училището трябва да дава компетентни отговори на подобни въпроси, а обучението по религия е място за разглеждане на тези теми.

Преподаването на религия на децата от I - IV клас е добре да не бъде само в традиционния „схоластичен” стил. Ще се изисква да се обръща по-голямо внимание на отношенията вътре в класа, след това в семейството и съответно в обществото изобщо.

Става дума за въвеждането на някои основни отправни точки във всеки урок, които могат да се отнесат към три измерения:

- *да експериментираме;*
- *да се запитаме;*
- *да установим връзки.*

Да експериментираме: да помогнем на децата да пречупят през себе си предложените теми в различните етапи, за да преведат в конкретни действия наученото. Децата от това поколение, родени в ерата на виртуалното, постоянно биват приканвани да създават „връзки” чрез социалните мрежи. Ако това се изпусне от внимание, може да се стигне дотам, че да се изгуби връзка с реалността; добре е да се експериментира в реална ситуация, много по-сложна от тази, която е достъпна само виртуално.

Да се запитаме: по различни начини се разширява пространството за учене, насочено не само към възприемането на съдържанието; така чрез диалога може да се разкрие съкровището от преживявания и въпроси, които всяко дете носи в себе си. По този начин ще бъде по-лесно децата да се изправят пред предизвикателствата и критиките, които днешният свят съдържа в себе си.

Да установим връзките между съучениците, както и с родителите. Всяко дете трябва да се разпознае като част от едно голямо семейство, където се развива важна обществена дейност и грижа за общите пространства и подкрепа към хората в неравностойно положение.

Съгласно Европейската референтна рамка, обучението по религия следва да развива компетентности в областта на българския език, умения за интерактивно учене, социални и граждански компетентности, културна осъзнатост и умения за изразяване чрез творчество, умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен и хармоничен начин на живот.

ЗА УЧЕНИЦИТЕ ОТ I – IV клас методите на преподаване са предимно интерактивни. Идеите на отделните религии ще се представят под формата на приказки и игри (познавателни и ролеви). Така учениците изминават следните образователни (и възпитателни) етапи: откриване на морален проблем; среща с морални примери и морални авторитети от история на религиите създаване на усет и разбиране за йерархията от ценности, съобразно която трябва да направят моралния избор.

От I до IV клас ще се изучават теми под общото заглавие **БЛАГОНРАВИЕ**.

A. Основни морални понятия (теми):

- Доверие и Приятелство; Доверие и Вяра; Щедрост; Грижа;
- Състрадание и Милосърдие; Доброта и Задължения; Уважение и Почит; Любов към ближния в Християнството;
- Чистота и Святост; Умереност и Смирение; Търпение и Дълг; Надежда;
- Прощка; Справедливост и Солидарност; Мъдрост

Б. Основни морално-богословски понятия (теми):

- Любав към Бога; Благочестие; Грях; Вяра и суеверие; Смирение; Надежда и упование.

В. Основни знания за история на религиите:

- Християнство (православие, католицизъм, протестантство)
- Ислям (шиизъм, сунизъм, Коран, сунна)
- Иудаизъм (Тора, Пророци, Писания)
- Източни учения

ПРОЕКТ

I КЛАС – РЕЛИГИЯ (БЛАГОНРАВИЕ)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ за I клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Днес диалогът между светското и религиозното начало играе важна роля в българското общество, което невинаги успява да разграничи атеизма от секуларизма. Училището е онази светска институция, която осигурява необходимите условия за балансирано представяне на нравствените традиции на световните религии и служи за запознаване на учениците с тях. Обучението по религия се осъществява на основата на универсалните човешки права, а религиозната грамотност трябва да е част от общата грамотност на българския гражданин.

Главната цел на предмета религия е даде на учениците познания в религиозната сфера и да развие у тях усет и уважение към религиозното, което ще спомогне за адекватната им ценностна ориентация и ориентация сред различните религии.

Предметът религия има за задача да възпита български граждани, които познават християнството, както и други световни и исторически религии; уважават религиозните възгледи на другия и умеят да живеят в мултирелигиозна среда и да водят междурелигиозен диалог; осъществяват общественополезни дейности и различни граждански и национални инициативи съвместно с представители на други вероизповедания; уважават светския характер на държавата.

Личната вяра на учениците и учителите не влиза в кръга на обсъжданите в училище теми и е под закрилата на държавата и обществото като универсално и неотменно, гарантирано от Конституцията човешко право.

Училището остава подходящото място, където децата могат да се запознаят със светското и религиозното начало в българското общество.

Формирането на религиозен плурализъм следва да отхвърли както фундаменталистична затвореност и претенциите за монопол върху истината само на една религия, така и опитите за сливане на различните религии в една обща, еkleктична и синкретична религия.

За съдържанието определящ фактор могат да бъдат религиозно-философските и нравствените традиции. Училището предлага форум за разясняване на тези традиции, за да могат учениците да си изградят компетентна позиция. Перфектното изпълнение на една такава задача едва ли е по силите само на религиозното обучение. Но то може да обясни основните въпроси за Бога, за смисъла на живота, за смъртта, справедливостта, мира и пр. и по този начин да помогне учениците да изградят позицията си. То е предметът, който в най-голяма степен може да помогне при търсенето на отговорите. То ще им даде, на базата на християнското и други религиозни учения и традиции, необходимите познания и многообразната информация за намиране на компетентните отговори. Това не означава, че те трябва всичко сляпо да възприемат. Напротив, обучението трябва да им послужи да изградят своята гледна точка, своята позиция „за” и „против” своите досегашни убеждения и представи.

В I клас основните теми са:

- 1.Тема: Доверие и приятелство**
- 2.Тема: Доверие и вяра**
- 3.Тема: Щедрост**
- 4.Тема: Грижа**

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Доверие и приятелство		
1.1. Заедно живеем, играем и учим	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че да живеем заедно е както естествено, така и благодатно. - Разпознава различни форми на съвместност - от семейство до чувството, че сме „всички деца на Бога“. - Посочва особености в различните човешки заедности. <p>1. <i>Да започнем заедно</i> – това съм аз и съм единствен (засилване на доверието в себе си); всеки от нас е различен, но въпреки това можем да бъдем едно цяло (това цели да подпомогне намирането на баланс между личната и социалната идентичност).</p> <p>2. <i>Да станем деца на една земя</i> – всички сме деца на Бога: да се отворим един към друг; да се разбираме и взаимно да се ценим; да си помагаме; заедно да пожелаем един общ и добър свят.</p> <p>3. <i>С други да се живее, невсякога е лесно</i> – Яков и синовете му (Бит. 37:1-11), взаимоотношенията помежду им; взаимността се руши чрез изолиране, сблъсъци, разочарование (Бит. 37:12-36).</p>	Заедно
1.2. Щастието да имаме приятели	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира приятелството като трайна взаимна добронамереност. - Осъзнава границите в приятелските отношения (позволено и непозволено). - Умее да разказва истории за щастливи и трайни приятелства. 	Приятелство

1.3. Доверие и вярност	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира значението на доверието за възникване на приятелски отношения. - Осъзнава значението на верността за запазване на приятелството. - Умее да посочва знаците на доверието в приятелските отношения. 	Доверие
1.3. Приятелство и обич	<ul style="list-style-type: none"> - Осъзнава връзката между приятелските чувства и обичта. - Ориентира се в семейните отношения като изградени върху обичта на родителите към децата и на децата към родителите. - Умее да вижда в обичта на хората към Бога и на Бога към човеците подкрепа за приятелството и обичта в човешките отношения. 	Обич
2. Тема: Доверие и вяра		
2.1. Вяра в себе си и възгордяване	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира смисъла на вярата в Бога и вярата в себе си. - Осъзнава разликата между гордост и възгордяване. - Умее да различава вярата в Бога и вярата в себе си. 	Възгордяване
2.2. Силата на доверието	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира каква е връзката между доверието и вярата. - Осъзнава разликата между доверието и вярата - Умее да използва в отношенията си с околните доверие 	
2.3. Бог – извор на вярата	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира значението на вярата в живота на всеки човек. - Осъзнава, че Бог е всемогъщ и може да върши чудеса. - Умее да прави връзка между съвършенството на света и Твореца= 	Чудо Творец
2.4. Молитвата	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира важността на молитвата, която е разговор с Бога. 	Молитва

	<ul style="list-style-type: none"> - Осъзнава, че Бог не винаги изпълнява нашите молитви, защото е важно за какво се молим и дали то е полезно за нас или по-скоро ще ни навреди. - Умее да се отнася с уважение и без подигравка към хората, които се молят. 	
3.Тема: Щедрост		
3.1. Богатства: материални и духовни	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че богатството е както материално, така и духовно. - Разпознава формите на материално и духовно богатство. - Придобива представа за значимостта на материалното и духовното богатство. 	
3.2. Щедрост: родителска и Божествена	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира щедростта като понятие. - Изгражда усещане за родителската и Божията щедрост. - Разпознава проявите на щедрост. 	Щедрост
3.3. Благодарност	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира благодарността като нравствен акт и проява на вътрешно задоволство. - Запознава се с формите на благодарност към хората и Бога. - Долавя взаимовръзката между богатство, щедрост и благодарност. 	Благодарност
3.4. Дарове	<ul style="list-style-type: none"> - Изгражда чувство на признателност към даровете – духовни и материални. - Придобива представа за духовната и социалната стойност на даровете и даруването. 	Дар
4.Тема: Грижа		

4.1. За по-малките от нас	- Разбира грижата като ценност и добродетел. - Развива добро отношение към по-слабите.	Грижа
4.2. За приятелите	- Открива смисъла на поговорката „приятел в нужда се познава“.	Приятелство
4.3. За старите хора	- Разбира достойнството и мъдростта на старите хора. - Знае приказка за мъдростта на старите хора.	Дълг
4.4. Божията грижа за хората	- Разбира, че всички хора са деца на Бога и Той се грижи за нас. - Разбира за любовта на Бога чрез примера на Иисус Христос (Йоан 15:13). - Знае притчата за добрия пастир (Йоан гл. 10).	

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет религия в I клас е 32/64 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%

II КЛАС – РЕЛИГИЯ (БЛАГОНРАВИЕ)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ за II клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Днес диалогът между светското и религиозното начало играе важна роля в българското общество, което невинаги успява да разграничи атеизма от секуларизма. Училището е онази светска институция, която осигурява необходимите условия за балансирано представяне на нравствените традиции на световните религии и служи за запознаване на учениците с тях. Обучението по религия се осъществява на основата на универсалните човешки права, а религиозната грамотност трябва да е част от общата грамотност на българския гражданин.

Главната цел на предмета религия е даде на учениците познания в религиозната сфера и да развие у тях усет и уважение към религиозното, което ще спомогне за адекватната им ценностна ориентация и ориентация сред различните религии.

Предметът религия има за задача да възпита български граждани, които познават християнството, както и други световни и исторически религии; уважават религиозните възгледи на другия и умеят да живеят в мултирелигиозна среда и да водят междурелигиозен диалог; осъществяват общественополезни дейности и различни граждански и национални инициативи съвместно с представители на други вероизповедания; уважават светския характер на държавата.

Личната вяра на учениците и учителите не влиза в кръга на обсъжданите в училище теми и е под закрилата на държавата и обществото като универсално и неотменно, гарантирано от Конституцията човешко право.

Училището остава подходящото място, където децата могат да се запознаят със светското и религиозното начало в българското общество.

Формирането на религиозен плурализъм следва да отхвърли както фундаменталистична затвореност и претенциите за монопол върху истината само на една религия, така и опитите за сливане на различните религии в една обща, еkleктична и синкретична религия.

За съдържанието определящ фактор могат да бъдат религиозно-философските и нравствените традиции. Училището предлага форум за разясняване на тези традиции, за да могат учениците да си изградят компетентна позиция. Перфектното изпълнение на една такава задача едва ли е по силите само на религиозното обучение. Но то може да обясни основните въпроси за Бога, за смисъла на живота, за смъртта, справедливостта, мира и пр. и по този начин да помогне учениците да изградят позицията си. То е предметът, който в най-голяма степен може да помогне при търсенето на отговорите. То ще им даде, на базата на християнското и други религиозни учения и традиции, необходимите познания и многообразната информация за намиране на компетентните отговори. Това не означава, че те трябва всичко сляпо да възприемат. Напротив, обучението трябва да им послужи да изградят своята гледна точка, своята позиция „за” и „против” своите досегашни убеждения и представи.

Преподаването на религия на децата от I - IV клас е добре да не бъде само в традиционния „схоластичен” стил. Ще се изисква да се обръща по-голямо внимание на отношенията вътре в класа, след това в семейството и съответно в обществото изобщо.

Става дума за въвеждането на някои основни отправни точки във всеки урок, които могат да се отнесат към три измерения:

- *да експериментираме;*
- *да се запитаме;*
- *да установим връзки.*

Да експериментираме: да помогнем на децата да пречупят през себе си предложените теми в различните етапи, за да преведат в конкретни действия наученото. Децата от това поколение, родени в ерата на виртуалното, постоянно биват приканвани да създават „връзки” чрез социалните мрежи. Ако това се изпусне от внимание, може да се стигне дотам, че да се изгуби връзка с реалността; добре е да се експериментира в реална ситуация, много по-сложна от тази, която е достъпна само виртуално.

Да се запитаме: по различни начини се разширява пространството за учене, насочено не само към възприемането на съдържанието; така чрез диалога може да се разкрие съкровището от преживявания и въпроси, които всяко дете носи в себе си. По този начин ще бъде по-лесно децата да се изправят пред предизвикателствата и критиките, които днешният свят съдържа в себе си.

Да установим връзките между съучениците, с родителите, с роднини и приятели, с града или селото. Всяко дете трябва да се разпознае като част от едно голямо семейство и да открие, че то е част от квартала на някой град, където се развива важна обществена дейност и грижа за общите пространства и подкрепа към хората в неравностойно положение.

Съгласно Европейската референтна рамка обучението по религия следва да развива компетентности в областта на българския език, умения за интерактивно учене, социални и граждански компетентности, културна осъзнатост и умения за изразяване чрез творчество, умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен и хармоничен начин на живот.

Във II клас основните теми са:

- 1.Тема: Състрадание и милосърдие
2. Тема: Доброта и задължения
- 3.Тема: Уважение и почит
- 4.Тема: Любов към ближния в християнството

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ – 2 клас

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Доброта и задължения		
1.1. Доброта и благост	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира смисъла на това да правиш добро. - Осъзнава, че Божията благост е неизчерпаемо добро. - Умее да намира знаци за доброта в околните. 	Благост
1.2. Доброто като Божия заповед	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че Бог ни учи да бъдем добри. - Осъзнава че правенето на добро носи удовлетворение. - Умее да върши добри дела. 	Божия заповед

2.Тема: Състрадание и милосърдие		
2.1. Моята болка и болката на другите	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира болката като премеждие, което отминава. - Разпознава и разграничава физическа болка и душевна болка. - Умее да посочва белезите, които издават чуждата болка. 	Състрадание
2.2. Към болните	<ul style="list-style-type: none"> - Осъзнава болестта като естествено затруднение при живите същества и хората. - Разбира значението на болничната и извънболнична помощ за болни хора. - Умее да дава елементарна помощ за болни хора. 	
2.3. Към малките и слабите	<ul style="list-style-type: none"> - Осъзнава връзката между живот и страдание като валидна за всяко живо същество. - Разбира отговорността на по-големия към по-малкия. - Демонстрира готовност да се вживява в преживяванията на по-малките и слаби деца и същества и прави опити да описва тези преживявания. - Умее да пренася отношението по-голям/по-малък към различни същества и ситуации. 	Милосърдие
2.4. Към бедните	<ul style="list-style-type: none"> - Осъзнава, че има разлики в това, което хората притежават. - Разбира, че неравенствата в притежанията не водят автоматично и еднозначно до неравенство в достойнството на хората. - Разбира ценността на това човек да прави дарения. - Познава различни форми за подпомагане на бедни и социално слаби. - Умее да намира начини и средства да помага на по-бедни и нуждаещи се хора. 	Отговорност и готовност за помощ

3.Тема: Уважение и почит		
3.1. Към родителите	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира достойнството на родителите. - Учи се да цени добрите родителски съвети. - Развива добър нрав към родителите. 	
3.2. Към предците и светците	<ul style="list-style-type: none"> - Запознава се с достойнството на предците и светците. - Изгражда представа за светлия пример на светците. - Отличава чертите на примера за подражание. 	Свещец
3.3. Към общността и традицията	<ul style="list-style-type: none"> - Знае празниците на различните религиозни общности. - Разбира значението на свещените места и храмове. - Познава формите и целите на молитва и богослужение. 	
4.4. Към хората от другите религии	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че всички хора са чеда на Бога и имат достойнство. - Разбира, че любовта на Бога не се спечелва с омраза към неговите създания. - Разбира, че различните религии са мотив за нови запознанства и познания, а не за нови конфликти. 	
4.Тема: Любов към ближния в християнството		
4.1. Обич към ближния	<ul style="list-style-type: none"> - Ученикът разбира важността на добрите отношения към хората около себе си. - Добрите отношения могат и трябва да прераснат и в любов към ближния. 	ближен

4.2. Задълженията на любовта	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че любовта предполага готовност за отдаване на внимание. - Цени уважението на по-възрастните. 	споделяне, уважение
4.3. Любовта към Бога	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че за християнина любовта към Бога е на първо място. - Разбира, че без любов към ближните е невъзможна любовта към Бога. 	любов

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет религия във II клас е 32/64 часа.

За нови знания	40%
За упражнения и практически дейности	45%
За обобщение	7%
За контрол и оценка (за входно и изходно ниво, за класни и за контролни работи)	8%

III КЛАС – РЕЛИГИЯ (БЛАГОНРАВНИЕ)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ за III клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Днес диалогът между светското и религиозното начало играе важна роля в българското общество, което невинаги успява да разграничи атеизма от секуларизма. Училището е онази светска институция, която осигурява необходимите условия за балансирано представяне на нравствените традиции на световните религии и служи за запознаване на учениците с тях. Обучението по религия се осъществява на основата на универсалните човешки права, а религиозната грамотност трябва да е част от общата грамотност на българския гражданин.

Главната цел на предмета религия е даде на учениците познания в религиозната сфера и да развие у тях усет и уважение към религиозното, което ще спомогне за адекватната им ценностна ориентация и ориентация сред различните религии.

Предметът религия има за задача да възпита български граждани, които познават християнството, както и други световни и исторически религии; уважават религиозните възгледи на другия и умеят да живеят в мултирелигиозна среда и да водят междурелигиозен диалог; осъществяват общественополезни дейности и различни граждански и национални инициативи съвместно с представители на други вероизповедания; уважават светския характер на държавата.

Личната вяра на учениците и учителите не влиза в кръга на обсъжданите в училище теми и е под закрилата на държавата и обществото като универсално и неотменно, гарантирано от Конституцията човешко право.

Училището остава подходящото място, където децата могат да се запознаят със светското и религиозното начало в българското общество.

Формирането на религиозен плурализъм следва да отхвърли както фундаменталистична затвореност и претенциите за монопол върху истината само на една религия, така и опитите за сливане на различните религии в една обща, еkleктична и синкретична религия.

За съдържанието определящ фактор могат да бъдат религиозно-философските и нравствените традиции. Училището предлага форум за разясняване на тези традиции, за да могат учениците да си изградят компетентна позиция. Перфектното изпълнение на една такава задача едва ли е по силите само на религиозното обучение. Но то може да обясни основните въпроси за Бога, за смисъла на живота, за смъртта,

справедливостта, мира и пр. и по този начин да помогне учениците да изградят позицията си. То е предметът, който в най-голяма степен може да помогне при търсенето на отговорите. То ще им даде, на базата на християнското и други религиозни учения и традиции, необходимите познания и многообразната информация за намиране на компетентните отговори. Това не означава, че те трябва всичко сляпо да възприемат. Напротив, обучението трябва да им послужи да изградят своята гледна точка, своята позиция „за” и „против” своите досегашни убеждения и представи.

Преподаването на религия на децата от 1 до 4 клас е добре да не бъде само в традиционния „схоластичен” стил. Ще се изисква да се обръща по-голямо внимание на отношенията вътре в класа, след това в семейството и съответно в обществото изобщо.

Става дума за въвеждането на някои основни отправни точки във всеки урок, които могат да се отнесат към три измерения:

- *да експериментираме;*
- *да се запитаме;*
- *да установим връзки.*

Да експериментираме: да помогнем на децата да пречупят през себе си предложените теми в различните етапи, за да преведат в конкретни действия наученото. Децата от това поколение, родени в ерата на виртуалното, постоянно биват приканвани да създават „връзки” чрез социалните мрежи. Ако това се изпусне от внимание, може да се стигне дотам, че да се изгуби връзка с реалността; добре е да се експериментира в реална ситуация, много по-сложна от тази, която е достъпна само виртуално.

Да се запитаме: по различни начини се разширява пространството за учене, насочено не само към възприемането на съдържанието; така чрез диалога може да се разкрие съкровището от преживявания и въпроси, които всяко дете носи в себе си. По този начин ще бъде по-лесно децата да се изправят пред предизвикателствата и критиките, които днешният свят съдържа в себе си.

Да установим връзките между съучениците, с родителите, с роднини и приятели, с града или селото. Всяко дете трябва да се разпознае като част от едно голямо семейство и да открие, че то е част от квартала на някой град, където се развива важна обществена дейност и грижа за общите пространства и подкрепа към хората в неравностойно положение.

Съгласно Европейската референтна рамка обучението по религия следва да развива компетентности в областта на българския език, умения за интерактивно учене, социални и граждански компетентности, културна осъзнатост и умения за изразяване чрез творчество, умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен и хармоничен начин на живот.

В III клас основните теми са:

1.Тема: Чистота и святост

2.Тема: Умереност и смирение

3.Тема: *Търпение и дълг*

4.Тема: *Надежда*

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ – III клас

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1. Тема: Чистота и святост		
1.1. Чистота на тялото	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира значението на личната грижа за чистотата на тялото. - Познава добри стандарти и практики в грижата за чистотата на тялото. - Умее да обяснява връзката между чистота на тялото, себеуважение и уважение към другите.	
1.2. Чистота на душата	<ul style="list-style-type: none"> - Осъзнава смисъла на понятието „душевна чистота“. - Ориентира се в опасностите за душевната чистота, които произлизат от съвременната масова култура и медии. - Демонстрира нагласа и умения за самодисциплина и въздържане от лоши помисли.	
1.4. Честност	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира смисъла на честността и искреността като ценни характеристики на личността. - Може да разпознава знаците на нечестност и неискреност в човешкото поведение. - Демонстрира умения за придържане към честността в трудни и деликатни морални ситуации.	

1.5. Светци и свети личности	<ul style="list-style-type: none"> - Познава житията на светци. - Разбира смисъла на религиозния и моралния подвиг на светците. - Умее да прави връзка между обичайни ежедневни ситуации и поучителни епизоди от живота на светците. 	
2.Тема: Умереност и смирение		
2.1. Умереност	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира смисъла на това да бъдеш умерен, а не краен. - Осъзнава, че умереността, за разлика от крайностите, е похвална. - Умее да демонстрира умереност в поведението си. 	Умереност
2.2. Скромност и сдържаност	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира значението на скромността и сдържаността в ежедневното поведение. - Осъзнава, че скромността е добродетел. - Умее да демонстрира сдържаност в поведението си. 	Скромност Сдържаност Добродетел
2.3. Смирение	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че смирението е трудно постижима добродетел. - Осъзнава, че трябва да се проявява смирение спрямо родителите и спрямо Бога. - Умее да разпознава и да демонстрира смирение в различни ситуации. 	Смирение
2.4. Страх Божи	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира разликата между ужаса и страха Божи – благоговението пред Бога. - Осъзнава, че страхът Божи води до любов към Бога и човека. 	Страх Божи
3.Тема: Търпение и дълг		
3.1. Болката	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че болката е телесна и душевна. - Научава как да преодолява болката. 	

	- Учи се да не причинява болка.	
3.2. Дълг и воля	- Разбира, че дългът е основа на доброто поведение. - Изгражда чувство за дълг. - Изгражда способност да осъществява целите и стремежите си.	
3.3. Търпение	- Научава за силата и достойнството на търпението. - Изгражда способност да преодолява предизвикателствата чрез търпение. - Разграничава добрия акт на търпение от несдържаността като лошо поведение.	
3.4. Животът като служение	- Запознава се с взаимовръзката между религия и служение. - Запознава се с формите на служение. - научава за добрите плодове от служението.	Служение
4.Тема: Надежда		
4.1. Доверие	- Бог е добър и ние може да Му се доверим.	Доверие, Надежда
4.2. Вярата е сила	- Знае, че вярата помага в трудни моменти. - Познава историята за <i>Давид и Голиат</i> (1 Цар. 17).	

4.3. Вяра, надежда и любов	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че добродетелите вяра, надежда и любов са взаимно свързани - <i>Познава Химна на любовта</i> (1 Кор. 13). „вяра, надежда и любов; но най-голямата от тях е любовта.“ 	Любов
-----------------------------------	--	--------------

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет религия в III клас е 32/64 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (за входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%

IV КЛАС - РЕЛИГИЯ (БЛАГОНРАВНИЕ)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ за IV клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Днес диалогът между светското и религиозното начало играе важна роля в българското общество, което невинаги успява да разграничи атеизма от секуларизма. Училището е онази светска институция, която осигурява необходимите условия за балансирано представяне на нравствените традиции на световните религии и служи за запознаване на учениците с тях. Обучението по религия се осъществява на основата на универсалните човешки права, а религиозната грамотност трябва да е част от общата грамотност на българския гражданин.

Главната цел на предмета религия е даде на учениците познания в религиозната сфера и да развие у тях усет и уважение към религиозното, което ще спомогне за адекватната им ценностна ориентация и ориентация сред различните религии.

Предметът религия има за задача да възпита български граждани, които познават християнството, както и други световни и исторически религии; уважават религиозните възгледи на другия и умеят да живеят в мултирелигиозна среда и да водят междурелигиозен диалог; осъществяват общественополезни дейности и различни граждански и национални инициативи съвместно с представители на други вероизповедания; уважават светския характер на държавата.

Личната вяра на учениците и учителите не влиза в кръга на обсъжданите в училище теми и е под закрилата на държавата и обществото като универсално и неотменно, гарантирано от Конституцията човешко право.

Училището остава подходящото място, където децата могат да се запознаят със светското и религиозното начало в българското общество.

Формирането на религиозен плурализъм следва да отхвърли както фундаменталистична затвореност и претенциите за монопол върху истината само на една религия, така и опитите за сливане на различните религии в една обща, еkleктична и синкретична религия.

За съдържанието определящ фактор могат да бъдат религиозно-философските и нравствените традиции. Училището предлага форум за разясняване на тези традиции, за да могат учениците да си изградят компетентна позиция. Перфектното изпълнение на една такава задача едва ли е по силите само на религиозното обучение. Но то може да обясни основните въпроси за Бога, за смисъла на живота, за смъртта, справедливостта, мира и пр. и по този начин да помогне учениците да изградят позицията си. То е предметът, който в най-голяма степен може да помогне при търсенето на отговорите. То ще им даде, на базата на християнското и други религиозни учения и традиции, необходимите познания и многообразната информация за намиране на компетентните отговори. Това не означава, че те трябва всичко сляпо да възприемат. Напротив, обучението трябва да им послужи да изградят своята гледна точка, своята позиция „за” и „против” своите досегашни убеждения и представи.

Преподаването на религия на децата от 1 до 4 клас е добре да не бъде само в традиционния „схоластичен” стил. Ще се изисква да се обръща по-голямо внимание на отношенията вътре в класа, след това в семейството и съответно в обществото изобщо.

Става дума за въвеждането на някои основни отправни точки във всеки урок, които могат да се отнесат към три измерения:

- *да експериментираме;*
- *да се запитаме;*
- *да установим връзки.*

Да експериментираме: да помогнем на децата да пречупят през себе си предложените теми в различните етапи, за да преведат в конкретни действия наученото. Децата от това поколение, родени в ерата на виртуалното, постоянно биват приканвани да създават „връзки” чрез социалните мрежи. Ако това се изпусне от внимание, може да се стигне дотам, че да се изгуби връзка с реалността; добре е да се експериментира в реална ситуация, много по-сложна от тази, която е достъпна само виртуално.

Да се запитаме: по различни начини се разширява пространството за учене, насочено не само към възприемането на съдържанието; така чрез диалога може да се разкрие съкровището от преживявания и въпроси, които всяко дете носи в себе си. По този начин ще бъде по-лесно децата да се изправят пред предизвикателствата и критиките, които днешният свят съдържа в себе си.

Да установим връзките между съучениците, с родителите, с роднини и приятели, с града или селото. Всяко дете трябва да се разпознае като част от едно голямо семейство и да открие, че то е част от квартала на някой град, където се развива важна обществена дейност и грижа за общите пространства и подкрепа към хората в неравностойно положение.

Съгласно Европейската референтна рамка обучението по религия следва да развива компетентности в областта на българския език, умения за интерактивно учене, социални и граждански компетентности, културна осъзнатост и умения за изразяване чрез творчество, умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен и хармоничен начин на живот.

В IV клас основните теми са:

1.Тема: Вяра и суеверие

2.Тема: Прошка

3.Тема: Справедливост и солидарност

4.Тема: Мъдрост

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ – 4 клас

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1. Тема: Вяра и суеверие		
1.1. Вяра и свобода	<ul style="list-style-type: none"> - Осъзнава вярата като белег за откритост на душата. - Разбира избора на вяра като свободен избор. - Умее да различава светлата и радостна вяра на свободните хора от мрачната вяра на фанатизма. 	Вяра
1.2. Вяра и морално съвършенство	<ul style="list-style-type: none"> - Осъзнава пътя на вярващия човек като усилие за по-морално съществуване. - Познава примери за морално очистване благодарение на вярата. - Умее да намира помощ във вярата при трудни ситуации. 	
1.3. Суеверие и суеверия	<ul style="list-style-type: none"> - Осъзнава разликата между вяра и суеверие. - Осъзнава опасностите, които суеверието може да носи. - Познава примери за суеверие в миналото и днес. 	Суеверие

1.4. Праведност и благочестие	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира значението на традиционната религия като път към по-морален живот. - Осъзнава достойнството и красотата на праведния живот. - Умее да посочва начини, с които праведния човек избягва съблазни и лоши помисли. 	
2.Тема: Прошка		
2.1. Грешка и грях	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира разликата между грешка и грях. - Осъзнава, че всеки човек може да греши, но трябва да се стреми да не го превръща в грях. - Придобива умения да не се подиграва на околните, ако някой направи грешка или извърши грях. 	Грях
2.2. Разкаяние и покаяние	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира разликата между разкаяние и покаяние. - Осъзнава, че разкаянието и покаянието не прави човека слаб, а показва моралната му сила. - Придобива умения да проявява разкаяние, когато сгреши. 	Покаяние
2.3. Помирение и прошка	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира смисъла на помирението и прошката. - Осъзнава, че умението да искаш и да даваш прошка е добродетел. - Демонстрира умения да търси помирение при конфликтни ситуации. 	Помирение Прошка
2.4. Милостта на Бога	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че Бог е всемилостив. - Осъзнава, че в основата на Божията милост е любовта. - Демонстрира желание и стремеж да проявява милост в ежедневието си. 	

3.Тема: Справедливост и солидарност		
3.1. Равенство пред Бога	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че равенството има различни измерения при хората и Бога. - Разбира, че физиологичните и социалните особености и различия между хората не са критерии за тяхното достойнство. - Осъзнава, че достойнството се измерва на базата на добродетели, а не единствено на базата на материални блага. 	
3.2. Справедливост	<ul style="list-style-type: none"> - Научава за силата и достойнството на справедливостта в личен и социален аспект. - Изгражда чувство за справедливост и обективност. - Учи се да разграничава проявите на пристрастие от проявите на безпристрастност в преценките и действията. 	Справедливост
3.3. Съпричастност и съчувствие	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че всяка жива твар преминава през етапи на страдание и радост. - Изгражда чувство на отзивчивост към радостта и скръбта на другите. - Учи се да премахва бедите от хората и да внася радост в душите им. 	Съчувствие
3.4. Солидарност между хората	<ul style="list-style-type: none"> - Учи се на колективност и задръжност. - Изгражда способност да сплотява хората. - Реализира общите цели чрез съгласуваност и взаимопомощ. 	Солидарност
4.Тема: Мъдрост		
4.1. Благоразумие	- Ученикът разбира, че в живота трябва да се поставят реалистични цели.	Реализъм

	<ul style="list-style-type: none"> - Осъзнава, че благоразумието се състои в стъпването на здрави основи във всяко начинание. - Може да проявява предвидливост и умение за оценяване на обстоятелствата. 	
4.2. Умереност	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че нереалистичните искания могат да навредят. - Разбира, че умереността е признак на скромност и уважение към другите. 	Скромност
4.3. Рай и блаженство	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че рай е състояние и той започва още на земята. - Разбира, че блаженството е върховно духовно преживяване, когато човек е в общение с Бога. 	Блаженство

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет религия в IV клас е 32/64 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (за входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%

ПРОГРАМИ V-VII клас

В 5-7 клас основното съдържание е насочено към усвояване на **исторически и културни** знания за религиите:

- 5 клас – **Религия (История на религиите** – християнство, иудаизъм, ислям, будизъм);
- 6 клас – **Религия (Храмова култура** – архитектура, естетика, символика в религиозен и морален смисъл; обредност);
- 7 клас – **Религия (Свещени места и свети личности** – национална и местна религиозна култура).

V. КЛАС - РЕЛИГИЯ (ИСТОРИЯ НА РЕЛИГИИТЕ)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ за 5 клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Главната цел на Учебната програма за 5 клас по предмета Религия е даде на учениците основни начални познания на четири световни религии: юдаизъм, християнство, ислям и будизъм. В програмата са заложили различни елементи от историята, учението и вероизповедта на отделните религии. Тя е фактически основа за по-нататъшно надграждане и задълбочаване в дисциплината в по-горните класове. Тя отговаря на всички изисквания на секуларното образование, а именно – да избягва всяка индоктринация и да предлага знание и информация.

В 5-и клас основните теми са свързани с ИСТОРИЯ НА РЕЛИГИИТЕ:

- 1.Тема: Християнство**
- 2. Тема: Ислям**
- 3.Тема: Юдаизъм**
- 4.Тема: Будизъм**

таблица 1

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
I. Християнство 1.Тема: Старият Завет		
1.1.Сътворението	<ul style="list-style-type: none"> - Знае какво означава думата „завет” и как се разбира. - Знае, че в Стария Завет са дадени основните заповеди от Бога и че те се отнасят до поведението на човека спрямо Бога и спрямо другите хора. - Знае, че всичко невидимо и видимо е сътворено от Бога в отделни творчески дни (Бит. 1). - Знае, че човекът е призван от Бога да се грижи за сътворения свят (Бит. 2) и че отклоняването от пътя, който Бог е предложил на човека води до тежки последствия за него (Бит. 3). 	<p>Завет</p> <p>Бог, Сътворение</p>
1.2. Потопът (Бит. 6-9)	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че се спасяват само праведните, какъвто е Ной и неговото семейство. - Знае, че Бог обича човека и му праща символа на мира и живота – гълъбът и дъгата в небето. 	Наказание, мир
1.3. Авраам и патриарсите (Бит. 12-50)	<ul style="list-style-type: none"> - Знае откъде тръгва Авраам, кои са неговите наследници – патриарсите. - Разбира значението на разказа за преименуването на Иаков в Израил и поставянето началото на израилския народ. 	патриарх

	- Разбира ролята на Иосиф за изпълнението на Божия план по отношение на израилтяните и тяхната мисия.	
1.6. Мойсей и законодателството	- Знаят, че Мойсей е бил призван от Бога със специална мисия, която включва: 1. Да изведе народа от Египет; 2. Да му даде законодателство; 3. Да устрои религиозния култ; 4. Да пази вярата в единия Бог.	Законът
1.7. Завладяването на обетованата земя (Иис. Навин)	- Познава ролята на Иисус Навин за завладяването на обетованата земя.	Обетована (обещана) земя
1.8. Старозаветни пророци	- Разбира служението на пророците като пазители на вярата в единия Бог и борци против езичеството, от отклонението от вярата и морала. - Знае особената роля, които имат пророци като Исаия, Иеремия, Даниил и др.	Пророк, пророчество
1.9. Старозаветна премъдрост	- Оценява нейната дълбочина и значение за всеки човек.	мъдрост
2. Тема: Новият Завет		

<p>2.1. Животът на Иисус Христос</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае за раждането на Иисус Христос и събитията, свързани с него. - Разбира смисъла на проповедта на Иисус Христос и учението Му. - Осъзнава уникалното събитие на възкръсването на Иисус Христос. 	<p>Рождество Христово, Възкресение Христово</p>
<p>2.2. Апостолите</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае колко са апостолите и защо са били избрани от Иисус Христос. - Знае за предателството на Иуда, за отказването от Иисус Христос на Петър по време на съда. - Знае за чудното обръщане на Павел във вярата в Иисус Христос и превръщането му в апостол на езичниците. 	<p>апостол</p>
<p>2.3. Църквата</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае за основаването на Църквата на празника Петдесетница (Деян. 2). - Осъзнава промяната, настъпила в учениците на Иисус Христос и на покръстените, и повярвалите в Него. - Знае за нейното разпространение в Юдея и в Римската империя. 	<p>Църква Свети Дух</p>
<p>2.4. Символът на вярата</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае причините, поради които е създаден Символът на вярата. - Запознат е с основните постулати, заложиени в него. 	<p>Символ на вярата</p>
<p>2.5. Новозаветна символика</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае основният символ на християнството, кръста, и неговото значение. - Запознат е със символиката на иконописата в Православието, Католицизма и петелът в Протестантизма. 	<p>Кръст Икона</p>
<p>3.Тема: Православие и католицизъм</p>		

<p>3.1. Рим и Константинопол</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разбира проблемите, предизвикали появата на двата християнски центъра – Рим и Константинопол. - Знае историята на падането на Константинопол под властта на Османската империя. - Разбира мястото и духовното значение на тези два града за съответните вероизповедания. 	<p>Рим Константинопол</p>
<p>3.2. Патриарх и папа</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира ролята и мястото на патриарха като първенстващ епископ на придобила статут на патриаршия православна църква. - Познава ролята на папата като глава на католическата църква. 	<p>Патриаршия Папа</p>
<p>3.3. Разделението</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира причините за напреженията между Рим и Константинопол. - Знае за акта на разделение (схизмата) през 1054 г. - Отчита културните различия, религиозните и политическите интереси на двете страни. 	<p>схизма</p>
<p>4.Тема: Католицизъм и протестантство</p>		
<p>4.1. Католическа църква</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че Католическата църква заживява като самостоятелна след разделението от 1054 г. 	
<p>4.2. Протестантски църкви (общности)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че протестантизмът е следствие на вътрешни противоречия в Римокатолическата църква - Знае, че протестантските общности се саморазбират като самостоятелни църкви. - Знае, че един от основните принципи при тях е мисията. 	<p>Мисия</p>

<p>5 Тема: Християнството в съвременна Европа</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познава основните християнски вероизповедания (конфесии) в Европа. - Разбира значението на християнската религия за историческото изграждане на Европа и оформянето ѝ като основен културен и цивилизационен модел за света. - Разбира основополагащото значение, което християнството и християнските ценности имат за настоящето и бъдещето на Европа. 	<p>Вероизповедание Християнски ценности</p>
<p>II. Ислям</p> <p>1. Тема: Зараждане на исляма</p>		
<p>1.1. Арабия преди исляма</p>		
<p>1.2. Животът на Мухаммад ибн Абд Аллах (ок. 570 – 632)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знаят рожденото място на Мохамед (Мухаммад ибн Абд Аллах) и разбират неговата мисия; - Осъзнават учението, което той предлага на основата на виденията, които получава; - Разбира значението на думата „ислям“. 	<p>ислям</p>
<p>1.3. Праведен халифат (632 – 661) и началото на разцеплението в исляма.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира значението на думата „халифат“. - Знае за теократичната държава (халифат), която се основава след смъртта на Мохамед. - Разбира причините за разделенията, борбата и претенциите за власт над вярващите мюсюлмани. 	<p>халифат</p>
<p>1.4. Сунити и шиити</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че сунитите е основното направление в исляма, близо 9/10 от всички мюсюлмани; 	<p>Сунити,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че шиитите са второто по големина направление; - Знае как са се появили двете основни направления и причините, породили разделенията. 	Шиити
2. Тема: Укрепване и териториално разширяване на халифата		
2.1. Умайядски халифат (661 – 750). Епоха на завоеванията	<ul style="list-style-type: none"> - Научава за историята на мюсюлманите през умайядската епоха; - Научава за културата на военни завоевания при мюсюлманите; - Научава за ранното политизиране на религията при мюсюлманите и мотивите за този процес. 	
2.2. Ранен абасидски халифат (750 – ок. 850). “Златен век” на арабо-мюсюлманската култура.	<ul style="list-style-type: none"> - Научава за историята на мюсюлманите през абасидската епоха; - Знае за връзката между религия и наука в този период; - Запознава се с най-видните учени мюсюлмани и техните научни открития. 	
2.3. Залез на Багдадския халифат.	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира причините, довели до залез и упадак на абасидския халифат. 	
3. Тема: Основни принципи на исляма.		
3.1. Стълбове на исляма: засвидетелстване, молитва,	<ul style="list-style-type: none"> - Научава за основните религиозни постулати и ритуали в исляма; - Разбира мястото на тези постулати и ритуали в личния и обществен живот на мюсюлманите. 	

<p><i>поклонничество, пост, милостиня.</i></p>		
<p>III. Юдаизъм 1.Тема: История на евреите според Еврейската библия (Старият Завет)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че това, което за християните е Стар Завет, за юдеите е тяхната Библия. - Разбира, че следствие на това много голяма част от библейската история на юдеите и християните се припокрива. - Знае, че разликите се появяват от различните тълкувания и разбирания по отношение на някои исторически събития и най-вече на пророчествата. 	<p>Еврейска библия</p>
<p>1.1. Божият народ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае как последователите на юдаизма разбират себе си като избран от Бога народ. - Разбира особеното място, което еврейският народ има в историята. 	<p>Божий народ</p>
<p>1.2. Епохата на съдиите.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Определя са кога започва епохата на съдиите и какво означава „съдия“. - Знае библейския разказ за Самсон, неговите подвизи и неговия край. - Знае значението, което има последният съдия и пророк Самуил за основаването на еврейската държава. 	<p>съдия</p>
<p>2.Тема: Соломоновият храм и неговата история</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че храмът е мястото, където се извършват жертвоприношенията и се случва срещата между човека и Бога в лицето на Първосвещеника. - Разбира, че храмът е централното култово средище, най-святото и съответно най-пазеното място в Иерусалим и държавата. - Знае за обещанието, дадено на цар Давид, че неговият син ще построи храма на Бога. 	<p>жертвоприношение</p>

<p>2.1.Строеж и разрушаване на първия храм</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае кой строи храма и при какви обстоятелства. - Знае, че първият храм е разрушен при завладяването на Юдея от вавилонците през 587-6 г. пр. Р. Хр. 	
<p>2.2.История на втория храм</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че вторият храм (наричан още „Зоровавелов“) е опит да се възстанови разрушеният от вавилонците първи храм. - Знае, че начинанието е много трудно и крайният резултат (520-515 г. пр. Хр.) е бледо копие на това, което е бил първият храм. - Знае, че великолепието на храма бива възстановено едва по времето на Ирод Велики (37 г. пр. Хр. – 4 г. сл. Хр.), който храм някои учени определят като трети. 	<p>Втори храм</p>
<p>3.Тема: Вавилонски плен и разселение на евреите (диаспора).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че вавилонците през 587/6 г. пр. Р. Хр. разширяват своята империя и завладяват Юдея и че отвеждат голяма част от населението в плен. - Знае, че през 539 г. пр. Р. Хр. Вавилон е разбит от персите и че през 538 г. пр. Р. Хр. персийският цар Кир позволява на юдеите да се върнат обратно в Палестина. - Знае, че голяма част от юдеите се разселват в различни градове на империите, които ги владеят (Вавилонска, Персийска, Римска) и така се оформя еврейската диаспора. 	<p>диаспора</p>
<p>IV. Будизъм</p>		
<p>1.Тема: Животът на Буда.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че Буда е титла на духовен учител (Сидхарта Гаутама). - Разбира, че титлата означава „просветен“, „пробуден“, а от там впоследствие учението се нарича „будизъм“. 	<p>Будизъм Нирвана</p>

	- Знае, че основната цел на будизма е освобождаване от страданието и достигането на нирвана.	
2.Тема: Видове будизъм.	- Знае, че в будизма има два основни вида: „хинаяна” и „махаяна”. - Знае, че идеалът на хинаяна е да се достигне до състояние, когато кармата престава да действа. - Знае, че идеалът на махаяна е освобождаване от илюзиите на земното съществуване и достигане на вечен живот.	Хинаяна Махаяна

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет **Религия (История на религиите)** в 5 клас е 34/68 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%
Оценяване	8 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

- ✓ Анализ и тълкуване на текст
- ✓ Дискусии
- ✓ Презентации

- ✓ Тест
- ✓ Изготвяне на проект

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ	
Дейности	
В клас	Извън училище
Презентации с PowerPoint	Опознаване на местен религиозен храм.
КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ
Дигитална компетентност	Информационни технологии <ul style="list-style-type: none"> ✓ Работа с PowerPoint за създаване на презентации. ✓ Използва ресурси от дигитални библиотеки.
Умения за учене	Български език и литература <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва литературни текстове от различни жанрове. История и цивилизации <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва исторически извори и документи. Изобразително изкуство <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ползва изображения от различни стилове и художествени епохи за илюстриране и разбиране на религиите. Музика

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Познава се на музикални произведения от различни жанрове и художествени епохи.
Социални и граждански компетентности	<p>Гражданско образование</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Изразява гражданска позиция по съвременни проблеми, изискващи защита на общочовешките ценности и религиозната толерантност. ✓ Участва в публични обсъждания.
Културна осъзнатост и изразяване чрез творчество	<p>История и цивилизации</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира влиянията на религиите върху духа на епохата и историческите събития.

ПРОЕКТ

VI КЛАС - РЕЛИГИЯ (ХРАМОВА КУЛТУРА)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ (ХРАМОВА КУЛТУРА) - за VI клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма по РЕЛИГИЯ (ХРАМОВА КУЛТУРА) за VI клас има за цел да запознае учениците с устройството на основните типове религиозни храмове и също така с обрядите, свързани с тях.

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ
ЗНАНИЯ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира разликата между сакрално и профанно. ✓ Разбира значението на светостта за авторитета на Църквата и морала на вярващите.
УМЕНИЯ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Умее да тълкува религиозната символика в сакралното изкуство. ✓ Умее да открива и тълкува религиозна символика в светското изкуство. ✓ Умее да открива духовното в съвременното изкуство.
ОТНОШЕНИЯ/НАГЛАСИ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Отнася се с уважение към свещеното в различните религии. ✓ Отнася се с пиетет към моралния подвиг на светостта. ✓ Изгражда критическо отношение към морално фалшивото и морално низкото в съвременния свят.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Юдаизъм		
1.1. Храм на Соломон	- Познава историята на Соломоновия храм - Познава съвременните реликви от храма.	Храм на Соломон Стена на плача
1.2. Синагога	- Разбира значението на синагогата като молитвен дом.	Синагога
1.3. Почитание	- Познава значението на молитвата в синагогата.	Молитва
2.Тема: Християнският храм – история и видове		
2.1. Понятие за Църква	- Познава понятието за Църква в християнството. - Познава характеристиките на Църквата – единство, святост, съборност, апостоличност. - Разбира смисъла на църковността и личното въцърковяване.	Църква
2.2. Видове храмове	- Познава основни типове храмова архитектура в християнството. - Разбира тяхната историческа и обредна специфика.	Базилика, централнокуполен храм, кръстокуполен храм
3.3. Почитание	- Познава формите на почитане на Бога в християнството.	Молитва, богослужение,

	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира смисъла на почитанието и значението му за живота на вярващите. - Може да обяснява елементите на почитанието съобразно смисъла им за вярата. 	
3.Тема: Християнство. Храмова архитектура		
3.1. Притвор	<ul style="list-style-type: none"> - Разпознава притвора сред елементите на християнския храм. - Разбира значението на притвора. - Може да обяснява нуждата от този архитектурен елемент. 	Притвор
3.2. Наос	<ul style="list-style-type: none"> - Разпознава наоса в структурата на християнския храм. - Разбира значението на наоса. - Може да описва елементите на наоса в реалността и по изображения. 	Наос
3.3. Иконостас	<ul style="list-style-type: none"> - Познава основни етапи от почитанието на иконата в историята на християнската църква. - Разбира смисъла на иконопочитанието. - Може да обяснява смисъла на реда на иконите в иконостаса. 	Икона, иконопочитание, иконоборчество, иконостас
3.4.Олтар	<ul style="list-style-type: none"> - Разпознава елементите на олтара знае мястото му в храмовата архитектура. - Разбира смисъла на олтарната преграда. - Може да обяснява значението на олтара в литургията. 	Олтар
3.5.Богослужебни книги	<ul style="list-style-type: none"> - Разпознава видовете свещени книги. - Знае реда на тяхната употреба. 	Служебник, Миней,

	- Умее да обяснява значението на религиозната утвар.	Часослов, Псалтир
3.6. Църковна утвар	- Познава названията и значението на основната църковна утвар.	
3.7.Свещенослужители	- Познава степените в духовната йерархия на свещенослужителите.	Епископ, Свещеник (презвитер), Дякон
3.8 Църковни длъжности	- Знае, че в различните поместни църкви има различия в организацията на вътрешното управление	Патриарх Митрополит Архимандрит
3.9. Свещеническа одежда	- Разпознава елементите на свещеническата одежда.	Стихар, епитрахил, пояс, наръкавници, фелон
4.Тема: Християнство. Празници и богослужения		
4.1. Християнският календар и видове празници	- Познава видовете християнски календари – православен, римокатолически, лутеранско-протестантски. - Ориентира се в различията между светски, фолклорен и християнски календар. - Може да обяснява значението на християнските празници за вярващия.	Християнски календар

4.2. Тайнства	<ul style="list-style-type: none"> - Познава християнските тайнства в православния и римокатолическия календар. - Разбира значението на тайнството. - Може да обяснява главните елементи на богослужението в основните празници. 	Тайнство
4.2. Литургията	<ul style="list-style-type: none"> - Познава елементите на литургията. - Ориентира се в различията на литургията в православието, римокатолицизма и лютеранско-протестанската църква. - Може да обяснява значението на елементите в литургията. 	Литургия
5. Тема: Ислям.		
5.1. Храмът в Мека	<ul style="list-style-type: none"> - Знае кога е изградена джамията в Мека. - Познава основни етапи от възникването на мюсюлманските храмове. - Разбира смисъла на хиджра. - Може да изяснява смисъла на поклонението в Мека за мюсюлманите. 	
5.2. Джамия	<ul style="list-style-type: none"> - Познава елементите от архитектурата на джамията. - Разбира смисъла на главните елементи в богослужението. - Може обяснява ритуалите в джамията. 	Джамия
6. Тема: Ислям.		

6.1. Празници и календар	<ul style="list-style-type: none"> - Познава основните празници в ислямския календар. - Разбира смисъла на основните празници. - Може да обяснява значението на основните празници за вярващия. 	Религиозен календар
6.1. Молитвата	<ul style="list-style-type: none"> - Познава елементите на молитвата в исляма. - Разбира смисъла на молитвата за вярващите. - Може да пояснява значението на ритуалните елементи в молитвата. 	Молитва
7. Тема: Будизъм.		
7.1. Будисткият манастир	<ul style="list-style-type: none"> - Познава елементите на будисткия храм. - Разбира значението на молитвата в будизма. - Умее да обяснява смисъла на молитвата в будизма. 	

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет **Религия (Храмова култура)** в VI клас е 34/68 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%
Оценяване	8 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

- ✓ Анализ и тълкуване на текст.
- ✓ Дискусии.
- ✓ Презентации.
- ✓ Тест.
- ✓ Изготвяне на проект.

**ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ,
КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ**

Дейности

В клас

Извън училище

Презентации с PowerPoint

Опознаване на местен религиозен храм.

КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ

МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Дигитална компетентност

Информационни технологии

- ✓ Работа с PowerPoint за създаване на презентации.
- ✓ Използва ресурси от дигитални библиотеки.

Умения за учене

Български език и литература

- ✓ Използва литературни текстове от различни жанрове.

История и цивилизации

- ✓ Използва исторически извори и документи.

Изобразително изкуство

- ✓ Ползва изображения от различни стилове и художествени епохи.

	<p>Музика</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Позовава се на музикални произведения от различни жанрове и художествени епохи.
Социални и граждански компетентности	<p>Гражданско образование</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Изразява гражданска позиция по съвременни проблеми, изискващи защита на свързани със сакралното елементи от културно-историческото наследство. ✓ Участва в публични обсъждания.
Културна осъзнатост и изразяване чрез творчество	<p>История и цивилизации</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Познава широк кръг от образци на сакралната архитектура.

VII. КЛАС – РЕЛИГИЯ

(СВЕЩЕНИ МЕСТА И СВЯТИ ЛИЧНОСТИ)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ (СВЕЩЕНИ МЕСТА И СВЯТИ ЛИЧНОСТИ) - за VII клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма за 7 клас е фокусирана върху тематиката СВЕЩЕНИ МЕСТА И СВЯТИ ЛИЧНОСТИ.

Цел на учебното съдържание е да образова учениците по отношение на свещеното и святото в различните вероизповедания и да култивира у тях уважение към религионите традиции и формите на религиозна възвишеност.

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ
ЗНАНИЯ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира разликата между сакрално и профанно. ✓ Разбира значението на святостта за авторитета на църквата и морала на вярващите.
УМЕНИЯ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Умее да тълкува религиозната символика в сакралното изкуство. ✓ Умее да открива и тълкува религиозна символика в светското изкуство. ✓ Умее да открива духовното в съвременното изкуство.
ОТНОШЕНИЯ/НАГЛАСИ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Отнася се с уважение към свещеното в различните религии. ✓ Отнася се с пиетет към моралния подвиг на светостта. ✓ Изгражда критическо отношение към морално фалшивото и морално низкото в съвременния свят.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Свещено и свято		
1.1..Свещено и профанно	<ul style="list-style-type: none"> - Знае да разграничава сакрално от профанно. - Може да дава примери за свещено. - Умее да разграничава свещеното от негови имитации. 	Свещено, профанно, Свещено Писание
1.2. Святост	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира значението на моралната светост като религиозно-морално съвършенство. - Може да дава примери за личностна светост. 	Света Троица, светец
2.Тема: Юдаизъм		
2..1..Йерусалим	<ul style="list-style-type: none"> - Познава историята на Йерусалим. - Разбира значението на храмовия хълм и на стената на плача за евреите. - Може да се ориентира в свещената за евреите топография на Йерусалим. 	Стена на плача
2.2. Личности	<ul style="list-style-type: none"> - Знае имена на пророци и законодатели от Стария Завет. - Познава живота на Мойсей. - Умее да дава примери за изображения на фигури от Стария Завет в изкуството. 	Пророк

2.Тема: Християнство. Свещени места		
2.1. Йерусалим	<ul style="list-style-type: none"> - Познава основни събития от историята на града, свързана с християнството. - Разбира значението на Йерусалим като свещен град за християните. - Може да обяснява нуждата от този архитектурен елемент. 	Свещен град
2.2. Рим	<ul style="list-style-type: none"> - Познава основните събития от историята на Рим, свързани с християнството. - Разбира основанията Рим да бъде наречен „свещен град“. - Познава основните събития от историята на Ватикана, както и Сан Клементе и гроба на св. Кирил. 	
2.3. Константинопол	<ul style="list-style-type: none"> - Познава ролята на Константинопол като «втори Рим» за историята на християнството. - Разбира значението на града за утвърждаване на християнството. - Познава устройството на храма „Света София“ и нейното значение за източното християнство. 	
2.4. Света гора	<ul style="list-style-type: none"> - Познава основни етапи от историята на Света гора. - Разбира значението на Света гора като духовен център за Православието - Разбира значението на монашеския живот за утвърждаване на вярата. 	Скит, киновия
2.5.Храмове и манастири в България	<ul style="list-style-type: none"> - Познава главни храмове и манастири в България. - Разбира значението на Рилския манастир като духовен център на Православието в България. - Умее да обяснява ролята на християнските храмове за местната и национална култура на България. 	Катедрален храм, енорийска църква, параклис

3. Християнство. Свети личности		
3.1. Апостоли	<ul style="list-style-type: none"> - Познава апостолите на християнството. - Разбира смисъла на апостолската дейност. 	Християнски календар
3.2. Свети отци	<ul style="list-style-type: none"> - Знае значението на светите отци за Църквата - Разбира ролята има за оформяне учението на Църквата 	Свети отци
3.3. Мъченици	<ul style="list-style-type: none"> - Познава истории на мъченици на църквата. - Разбира смисъла на мъченичеството за утвърждаването на вярата. 	Мъченичество
3.4. Светители	<ul style="list-style-type: none"> - Познава имена на светители на християнството. - Познава житието на св. Иван Рилски. - Разбира основанията за признаване на едно лице за светец. 	Светци
3.5. Отшелници	<ul style="list-style-type: none"> - Познава възникването на отшелничеството в епохата на ранното християнство. - Разбира смисъла на отшелничеството. - Умее да открива светски форми на отшелничеството. 	Аскетика

4. Ислям: Свещени места в исляма		
4.1.	<p>Мека, Медина, Йерусалим –</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Запознава се с историята на Мека, Медина и Йерусалим в ислямския контекст - Запознава се с понятията 'свещеност' и 'земя' в исляма.

главни светини в исляма	- Разбира защо Мека, Медина и Йерусалим са свещени места за мюсюлманите както от духовна, така и от материална гледна точка.	
4.2. Свещени места в представата на шиитите	- Запознава се с понятието 'свещеност' при шиитите и връзката му с <i>имамите</i> и техните гробници. - Запознава се с историята на градовете Наджаф и Кербала като основни светини във вярванията на мюсюлманите шиити. - Разбира по-широкото схващане за свещеност при шиитите в сравнение със сунитите.	ШИИЗЪМ
5.Ислям: Личността и нейната роля в историята на исляма		
5.1 Ислямът като религия на общността - <i>умма</i>	- Запознава се с процеса на развитие от личност към общност в исляма. - Запознава се с основните характеристики на <i>уммата</i> . - Разбира колективния характер на <i>уммата</i> и нейния транс-етнически, национален и географски феномен в представите на мюсюлманите.	<i>умма</i>
5.2. Представите за религиозен водач в исляма	- Запознава се с качествата и условията, на които трябва да отговаря религиозния водач в исляма. - Запознава се с правата и задълженията на религиозния водач. - Запознава се функциите на <i>шурата</i> – съвещателен орган, в чиято рамка водачът формира решенията си.	<i>шура</i>
5.3. Понятието <i>улема</i> в исляма	- Разбира връзката между религия и наука в исляма. - Запознава се с важността на <i>улема</i> (учените) в исляма.	<i>улема</i>

	- Разбира, в рамката на понятието <i>улема</i> , отсъствието на глобална, централизирана институция за управление на мюсюлманите.	
6. Будизъм		
6.1. Будистки храмове и манастири	- Познава ролята на храма и манастира в будизма. - Умее да обяснява особеностите на будисткия храм и будисткия манастир с ролята им на места за постигане на духовен покой.	

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет **Религия (Свещени места и святи личности)** в 7 клас е 34/68 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%
Оценяване	8 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

- ✓ Анализ и тълкуване на текст.

- ✓ Дискусии.
- ✓ Презентации.
- ✓ Тест.
- ✓ Изготвяне на проект.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ	
Дейности	
В клас	Извън училище
Презентации с PowerPoint	Опознаване на местен религиозен храм.
КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ
Дигитална компетентност	Информационни технологии <ul style="list-style-type: none"> ✓ Работа с PowerPoint за създаване на презентации. ✓ Използва ресурси от дигитални библиотеки.
Умения за учене	Български език и литература <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва литературни текстове от различни жанрове. История и цивилизации <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва исторически извори и документи. Изобразително изкуство <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ползва изображения от различни стилове и художествени епохи за илюстриране и разбиране на религиозния подвиг. Музика

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Познава се на музикални произведения от различни жанрове и художествени епохи.
Социални и граждански компетентности	<p>Гражданско образование</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Изразява гражданска позиция по съвременни проблеми, изискващи защита на общочовешки ценности. ✓ Участва в публични обсъждания.
Културна осъзнатост и изразяване чрез творчество	<p>История и цивилизации</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира влиянията на религиозно-нравствените образци върху духа на епохата и исторически събития.

ПРОГРАМИ VIII-XII КЛАС

В периода VIII-XII клас основното съдържание се формира от систематическо и историческо представяне на религиите като ядро в историята на идеите и културната история на човечеството. Запознаване с догматическото учение на християнството и ученията на другите религии.

- VIII клас – **Религия (История на религиите** – християнство, юдаизъм, ислям, будизъм);
- IX клас – **Религия (Храмова култура** – архитектура, естетика, символика в религиозен и морален смисъл; обредност);
- X клас – **Религия (Свещени места и свети личности** – национална и местна религиозна култура).
- XI клас – **Религия (Религиозна антропология)**
- XII клас – **Религия (Религиозна естетика)**

VIII. КЛАС - РЕЛИГИЯ (СВЕЩЕНИ ТЕКСТОВЕ)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ за 8 клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Главната цел на Учебната програма за 8 клас по предмета Религия е даде на учениците по-пълни знания относно четирите световни религии: юдаизъм, християнство, ислям и будизъм. В програмата са заложени повече факти, верови и идейни постановки, свързани с тези религиозни учения. Тя е стъпало към окончателното завършване на курса по религия за средното образование. Програмата отговаря на всички изисквания на секуларното образование, а именно – да избягва всяка индоктринация и да предлага знание и информация.

В 8-и клас основните теми са свързани със СВЕЩЕНИТЕ ТЕКСТОВЕ:

- 1.Тема: Християнство**
- 2. Тема: Ислям**
- 3.Тема: Юдаизъм**
- 4.Тема: Будизъм**

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
I. Християнство		
1.Тема: Понятие за Библията		
1.1. Откровението – Свещено Предание и Свещено Писание	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира какво е Откровението и неговата проява в историята – неговата божествена и човешка страна; - Разбира съдържанието на Откровението: за сътворяването на света и човека, за грехопадението, борбата за спасение на човека, за неговото предназначение; - Знае как Свещеното Предание се появява и разпространява; - Разбира появата на Свещеното Писание в средата на Свещеното Предание и неговата боговдъхновеност. 	Откровение Боговдъхновеност
1.2. Понятие за канон	- Знае значението на думата „канон“ и нейното приложение към Свещеното Писание.	канон
1.3 Възникване и оформяне на старозаветния канон	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира историческия характер на появата на Свещеното Писание; - Знае кои са първите текстове и как се появяват, как са записани; - Разбира, че Десетте Божии заповеди (декалог) са начален текст във формирането на канона. 	Декалог

<p>2.Тема: Деление на книгите на старозаветния канон според църковното предание</p>	<p>- Знае, че църковното предание дели книгите на: законодателни, исторически, поучителни и пророчески.</p>	
<p>2.1. Законодателни книги</p>	<p>- Знае кой е авторът на законодателните книги и кои книги се отнасят към тях; - Разбира значението на Петокнижието като основният законодателен корпус за отношенията между Бога и човека и човека и човека.</p>	<p>Мойсеево законодателство</p>
<p>2.2. Исторически книги</p>	<p>- Знае кои са основните исторически книги в библейския сборник (книгите Иисус Навин, Съдии Израилеви, 1-4 Царства и др.); - Знае за съдържанието им и историческото значение, което имат не само за вярващите, но и за науката.</p>	
<p>2.3. Поучителни книги</p>	<p>- Разбира характера на тези книги. Знае за съдържанието им; - Разбира философския им характер и дълбоката мъдрост, която се препредава през вековете.</p>	<p>Мъдрост</p>
<p>2.4. Пророчески книги</p>	<p>- Разбира пророческото служение – борбата му за чистотата на вярата в единия Бог и вярата в идването на Месия; - Знае групирането на пророческите книги и разбира месианския характер на много от пророчествата.</p>	<p>Месия Месиански</p>
<p>-</p>	<p>-</p>	
<p>3. Тема: Старозаветни преводи</p>		
<p>3.1. Преводи на Свещеното Писание</p>	<p>- знае за първите преводи (парафрази) от еврейски на арамейски – таргумите;</p>	<p>Таргуми Septuaginta</p>

	<p>- знае за превода на гръцки, наречен Septuaginta, наричан още <i>Преводът на седемдесетте тълковници</i>;</p> <p>- знае за превода на латински <i>Vulgata</i> и за преводи на други древни езици.</p>	арамейски
4. Тема: Новозаветен канон		
4.1. Четирите канонични евангелия на Новия Завет	<p>- Знае за времето и обстоятелствата, при които се появяват четирите евангелия;</p> <p>- разбира основното послание на евангелията и тяхното съдържание, духовния характер на четвъртото Евангелие според Иоан;</p> <p>- разбира езика, символиката, притчите и образността на изказа на Исус Христос.</p>	Евангелие Послание Притча
4.2. Книга Деяния на светите апостоли	<p>- знае, че това е историческа книга, която разказва за раждането и разпространението на християнството, написана от ев. Лука;</p> <p>- знае, че това е книгата, която проследява как се ражда и разпространява Църквата в Римската империя.</p>	Християнство Църква
4.3. Канонични послания на апостолите	<p>- Знае, че това са послания на апостолите, които Църквата е определила като канонични;</p> <p>- знае техните автори и тяхното съдържание и че голямата част от тях са написани от свети ап. Павел.</p>	
4.5. Кн. Откровение	- Знае, че тази книга е последна както в Новия Завет, така и в цялата Библия, че е написана от св. евангелист Йоан;	Апокалипсис Жанр

	<ul style="list-style-type: none"> - разбира, че картините и образите в нея са символически и изобразяват действителност, която има духовен характер; - знае, че текстът не трябва да се разбира буквално и че нейното разбиране е трудно; - разбира, че не трябва лековерно да се пристъпва към нейното тълкуване. 	Символика Тълкуване
5.Тема: Преводът на светите братя Кирил и Методий.		
5.1. Необходимостта от превод на Священото Писание	<ul style="list-style-type: none"> - знае, че новите народи, славяните и българите, създали своя държава и проникнали на византийска територия са езичници; - знае, че за да могат да бъдат на равна нога с останалия цивилизован свят те трябвало да се християнизират; - разбира, че за целта е било необходимо да имат азбука, за да се преведе Священото Писание на техен език, за да го разбират и да го използват в богослужението; - разбира, че начинанието освен църковен има и политически характер. 	Езичници Християнизирание
5.2. Осъществяване на превода и разпространение	<ul style="list-style-type: none"> - знае, че за осъществяването на превода преди това е била създадена българската азбука; - знае къде е станал превода, кой го осъществява и кога завършва; разбира важната роля, която има св. княз Борис за спасяване делото на светите братя Кирил и Методий; - знае кои са седмочислениците и защо са почитани от Българската църква и общество; 	Българска азбука Седмочисленици Кирилица Св. Евтимий, патриарх Търновски

	<ul style="list-style-type: none"> - знае ролята на св. Климент Охридски и създадената от него кирилица; - знае за делото на св. патриарх Евтимий Търновски за ревизията (редакцията) на Священото Писание и богослужебните текстове. 	
6. Тема: Употреба на Библейския текст		
6.1. Тълкуване и откриване на смисъла	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че тълкуването е завършек на цялостния процес по отношение разбирането на Священото Писание; - Знае, че основната цел на тълкуването е да открие смисъла, заложен в текста. 	тълкуване
II. Ислям		
1. Тема: Священата книга на исляма – Коран		
1.1. Коранът като Божие слово	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че Коранът се възприема от вярващите мюсюлмани буквално за словото на Аллах; - Научава, че за мюсюлманите най-голямото божие чудо, дарено на пратеника Мухаммед е Коранът; - Разбира, че мюсюлманите възприемат кораничното слово като универсално и че никой, според тях, не е способен да създаде подобен текст, нито да го фалшифицира. 	
1.2. Коранът като основен източник на ислямското право - шариат	<ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че нормативните учения в исляма са базирани на Корана; - Научава, че Коранът е богат извор на духовни и морални учения; - Разбира, че нормативните учения на исляма и поведението на неговите последователи не винаги са идентични. 	

<p>1.3. Вътрешна подредба на Корана</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Научава, че Коранът е съставен от 114 <i>сури</i> (глави), различни по обем, тематика и реторичен стил; - Разбира, че дадена коранична тема не се представя в своята цялост последователно и в точно определена глава от Корана, а части от темата са представени на различни места и в различни контексти; - Осъзнава, че, за да се избегнат селективните заключения и да се получи пълна представа за даден кораничен концепт, е необходим цялостен тематичен анализ на съдържанието на Корана. 	
<p>2 Тема: Пророческа традиция - сунна</p>		
<p>2.1. Възникване на сунната</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Научава, че сунната се отнася до думите, делата и нравствените качества на пратеника Мухаммед; - Разбира, че сунната е съставена от голям брой хадиси; - прави разлика между сунна и хадис; - Разбира, че сунната възниква като втори основен източник (след Корана) на исляма. 	<p>Сунна Хадис</p>
<p>2.2. Сунната и Коранът</p>	<p>Научава, че сунната има нормативен характер в исляма;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разбира, че функцията на сунната е да потвърждава и разяснява Корана; - Разбира, че сунната не може да противоречи на Корана. 	
<p>2.3. Ислямът – култура на традицията</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Научава, че корпусът от хадиси, които съставят сунната биват достоверни и недостоверни; 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Научава, че само достоверните хадиси представят сунната и имат нормативен характер; - Запознава се с причините за появата на недостоверни хадиси. 	
III. Юдаизъм – литература		
1.Тема: Еврейска библия – понятие и деление	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че Еврейската библия като съдържание основно се припокрива със Стария Завет на християнството; - Знае, че има определени различия от християнския Стар Завет с оглед делението на канона, подредбата на книгите, групирането им и др. признаци; - Знае, че се отличава от православната библия с включените в нея неканонични книги и други особености. 	Еврейска библия Неканонични книги
1.1. Тора – Закон (Петокнижие)	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че Тората (Закона) е най-важната част, първият дял от Еврейската библия; - Разбира, че останалите нейни части: Пророци и Писания имат значение дотолкова, доколкото са в съгласие с Тората; - Знае, че Тората се нарича още Петокнижие, ориентиран е в съдържанието на всяка отделна книга. 	Тора Закон, Петокнижие
1.2. Невиим - пророци	<ul style="list-style-type: none"> - Знае, че Пророците са вторият дял на Еврейската библия, които се делят на два потдяла: ранни пророци (<i>невиим ришоним</i>) и късни пророци (<i>невиим ахароним</i>); - Разбира значението, което пророческото служение има за изграждането на юдаизма. 	Юдаизъм

<p>1.3. Кетувим - Писания</p>	<p>- Знае за последния дял Кетувим (Ктувим) – Писания, утвърден в Еврейската библия;</p> <p>- Знае, че някои от тези книги: Песен на песните, Еклисиаст, Рут, Плач Иеремиев и Естир, се използват при определени празници:</p>	<p>Кетувим</p>
<p>2. Тема: Талмуд</p>		
<p>2.1. Възникване</p>	<p>- Знае кога възниква Талмуда и неговите два варианта: Ерусалимски и Вавилонски и за неговото вътрешно деление на Мишна и Гемара;</p> <p>- Разбира значението на Талмуда за юдейската религия и нейното практическо изпълнение.</p>	
<p>2.2. Мишна и Гемара</p>	<p>- Знае значението на думата Мишна (<i>повтарям /Тората/, уча, обучавам</i>) и че означава наизустяване на неписаните закони, дадени още на Мойсей, заедно с писаните;</p> <p>- Знае, че Гемара означава <i>завършек, свършенство</i>, на разискванията на законите и предписанията на Мишна.</p>	<p>Мишна Гемара</p>
<p>IV. Будизъм</p>		
<p>1.Тема: Трипитака</p>	<p>- Знае значението на думата Трипитака (<i>кошници</i>), т. е. три големи сборника текстове с поучения, запазени от Буда и писани от него почти четиридесет и пет години;</p> <p>- знае имената на кошниците: Виная (поучения предимно за монасите), Сутра (практиката на медитацията) и Абидхарма (за познанието и устройството на света).</p>	<p>Медитация</p>

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет религия (Свещени текстове) в VIII клас е 34/68 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%
Оценяване	8 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

- ✓ Анализ и тълкуване на текст.
- ✓ Дискусии.
- ✓ Презентации.
- ✓ Тест.
- ✓ Изготвяне на проект.

**ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ,
КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ**

Дейности

В клас	Извън училище
Презентации с PowerPoint	Опознаване на местен религиозен храм.

КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ
<p align="center">Дигитална компетентност</p>	<p>Информационни технологии</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Работа с PowerPoint за създаване на презентации. ✓ Използва ресурси от дигитални библиотеки. ✓ Използва специализирани сайтове с исторически издания на библейските текстове.
<p align="center">Умения за учене</p>	<p>Български език и литература</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва литературни текстове от различни жанрове. ✓ Прилага метода на внимателното четене (close reading) при четене на сакрални текстове. <p>История и цивилизации</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва исторически извори и документи. <p>Философия</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Чете и анализира текстове от философи, които обсъждат религиозни теми. ✓ Борави с философски понятия. ✓ Позовава се на философски концепции. <p>Изобразително изкуство</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ползва изображения на човека от различни стилове и художествени епохи за разбиране на религиозни концепции за човешкото житие и преживявания. <p>Музика</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Познава се на музикални произведения от различни жанрове и стилове за да илюстрира изразяването на човешките чувства и преживявания.
Социални и граждански компетентности	Гражданско образование <ul style="list-style-type: none"> ✓ Изразява гражданска позиция по съвременни проблеми, произтичащи от конфликт на ценности. ✓ Участва в публични обсъждания.
Културна осъзнатост и изразяване чрез творчество	История и цивилизации <ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира влиянията на ценностите в историческите епохи.

ПРОЕКТ

IX. КЛАС – РЕЛИГИЯ (СВЕТОВНИ РЕЛИГИИ)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ за IX клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Главната цел на Учебната програма за 9 клас по предмета Религия е даде на учениците определена, завършена основа на четирите световни религии: юдаизъм, християнство, ислям и будизъм. В програмата са заложени по-подробни исторически факти, верови и идейни виждания. Тя е последното стъпало към окончателното формиране на миогледа на ученика по отношение на изучаваните религиозни вярвания в курса по религия за средното образование. Програмата отговаря на всички изисквания на секуларното образование, а именно – да избягва всяка индоктринация и да предлага знание и информация.

В 9-и клас основните теми са свързани със СВЕТОВНИТЕ РЕЛИГИИ:

- 1.Тема: Християнство**
- 2. Тема: Ислям**
- 3.Тема: Юдаизъм**
- 4.Тема: Будизъм**

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
I. Християнство		
1.Тема: Извори за изучаване на християнството		
1.1 Свещеното Предание	- Знае, че Свещеното Предание е началната и по-широката форма на проява на Божието откровение.	Предание
1.3. Свещеното Писание	- Знае, че Свещеното Писание е фиксирана форма на Откровението като текст.	Откровение
2.Тема: Стар Завет		
а. Сътворението на света и човека	- Разбира, че човекът е върхът на творението, завършекът на творческия процес на Бога на Земята; - Разбира значението на думата „човек“ (от евр. <i>адама</i> = пръст) и значението на изразите „образ Божий“ и „подобие Божие“.	Образ Божий Подобие Божие Теогония
б. Полово разделение	- Знае, че според Свещеното Писание човекът се дели на два пола (половинки): мъж и жена - единството на човека в брака; - Знае, че еднополовите сексуални отношения според Закона се наказват със смърт (Лев. 20:13).	пол
с. Грехопадението	- Разбира разказа за грехопадението, отклонението на човека от пътя, предложен му от Бога; че грехът води до страдание и смърт.	Свободна воля Грях

d. Призоваването на Авраам. Патриарсите	- Знае, че Аврам е призван от Бога да сключи завет с Него и за неговите наследници – патриарсите.	
e. Мойсей. Извеждане на народа от Египет	- Знае за раждането и отглеждането на Мойсей, извеждането от Египет на народа дадения му Закон.	Закон
f. Разделението на държавата	- Знае за разделението на държавата след смъртта на цар Соломон на две царства: южно (Юдея) и северно (Израил).	
g. Пророческото служение и Месия	- Знае за пророците и предсказването им за идването на Месия.	Месия
h. Вавилонски плен и елинизъм	- Да знае, че след вавилонския плен юдеите живеят под властта на различни империи и че традиционният юдаизъм води борба срещу различните влияния, идващи от различни страни.	
i. Религиозни партии юдаизма	- Да знае, че в навечерието на раждането на Исус Христос обществото в Юдея е разделено две главни течения, даващи облик на юдаизма: фарисеите и садукееите.	Фарисеи Садукееи
3. Тема: Нов Завет, раждане и разпространение на християнството		
3.1. Животът и учението на Исус Христос	- Да разбира учението Му за любовта към Бога и ближния как то е втъкано в ценностната система на съвременността: свобода, права на човека, религиозна търпимост.	Ближен
3.2. Основаването на Църквата	- Да знае, че Църквата се основава на Петдесетница, когато над апостолите слеза Светият Дух и че за пръв път последователите на новата вяра са наречени християни в гр. Антиохия.	християни

3.3. Св. ап. Павел	- Да знае, че св. апостол Павел (Савел) е гонил християните и е повярвал след особена среща с Исус Христос.	
3.4. Разпространение на християнството и първи гонения	- Да знае, че след преследването на учениците на Исус Христос в Юдея, те тръгват по цялата империя и извън нея, и разпространяват новото учение като започват първите гонения.	
3.5. Импер. Константин Велики и победата на християнството	- Да разбира, че силната вяра, която водила до саможертва, привлякла много хора към Исус Христос и как един от представителите на римския елит (Константин) приел вярата.	
3.6. Християнството и Римската империя	- да знае, че при имп. Константин Велики се поставя началото на вселенските събори на Църквата и се развива християнското богословие.	Вселенски събор Богословие
4. Тема: Християнското учение (богословие)	- Да знае, че християнското учение научно се представя от християнското богословие (теология).	теология
4.1. Учение за Бога	- Да знае, че християнството вярва в съществуването на един Бог в три Лица: Отец, Син и Свети Дух (Света Троица); - Да знае, че Исус Христос е богочовешка личност, в която в пълнота обитава въплътено второто Лице на Светата Троица – Синът.	Света Троица,
4.2. Учение за света	- Да знае, че за християните светът и човекът са сътворени от Бога и че животът на Земята е създаден от Бога заради човека.	
4.3. Учение за човека	- Да знае, че след грехопадението животът на човека се преобръща и идва смъртта; - Да разбира, че Исус Христос изкупва човека от греха, че човекът ще възкръсне, за да бъде съден от Бога за земния си живот.	възкресение

4.4. Учение за Църквата	- Да знае, че Църквата със своето основаване е разбрана като единство на вярващите и изповядващи Бога в три Лица – Една, Света, Съборна и Апостолска.	
4.5. Организация на Църквата	- Да знае, че след основаването на Църквата тя постепенно се институционализира и се оформят трите основни духовни степени: епископ, свещеник (презвитер) и дякон.	
4.7. Отношения Църква и Държава	- Да разбира, че в секуларната държава Църквата е отделена от нея институционално.	
5.Тема: Разделенията в Църквата		
5.1. Православие	- Да знае, че православните приемат себе си за Едната, Света, Съборна и Апостолска Църква; - Да знае църковните тайнства: Кръщение, Миропомазване, Евхаристия, Брак, Свещеното, Покаяние и Елеосвещение (Маслосвет); да разбира смисъла на причастието.	Събор Тайнства
5.2. Католицизъм	- Да знае, че глава на Католическата църква е папата, който е смятан за наместник на Исус Христос на земята, който се приема, че е незаблудим, когато говори ex cathedra относно вярата и морала.	
5.3. Протестантизъм	- Да знае, че протестантизмът е протест срещу Католическата църква, който отхвърлят римокатолическите църковни практики (преданието) и вземат за основа единствено и само Библията.	
5.4. Секти	- Да знае, че християнската секта е част, която се е отделила от по-голямото цяло, след като променя учението.	Секта
5.6 Разкол	- Да знае, че разколът (схизма) запазва еднаквостта на учението, но нарушава църковната дисциплина.	Схизма

6. Тема: Християнство и съвременност	- Да разбира, че християнството претендира, че винаги е съвременно, защото, върху него стъпват съвременните ценности, свързани с правата на човека, равноправието, веротърпимостта и пр.	ценности
6.1. Поместни православни църкви	- Да знае, че поместната православна църква е отделна църковна административна структура.	
7. Християнството в България		
7.1. История	- Да знае, че св. княз Борис прави от България християнска държава и че православната вяра пази народното самосъзнание на българина.	
7.2. Съвременност	- Да знае, че днес християнството в България носи следите на отминалия атеистически режим и че то вярва, че е неунищожимо, обещава метафизическа сигурност – предлага вечен живот.	
II. Ислям		
1. Теухид		теухид
1.1. От езичество към теухид	- Запознава се с вярванията на арабите преди исляма и разбира процеса на трансформация от езичество към монотеизъм в контекста на исляма.	
1.2. Философия на теухида	- Запознава се с концепцията за монотеизма (теухид), с трите му основни вида и умее да ги разграничава.	
1.3. Сфери на влияние на теухида	- Разбира връзката между теухида и добрия нрав, психическото здраве, връзката между теухида като модел за междурелигиозно съжителство	
2. Пророчество		

2.1. От гадателство към пророчество	- Разбира значението на пророчеството в исляма: дихотомията „гадател – пророк” като опозицията „демон-ангел”	
2.2. Феноменът на Божието откровение	- Разбира Божието откровение като универсална закономерност.	
2.3. Форми на религиозно пророчество	- Разбира различните форми, чрез които Бог говори на пратениците според исляма - Запознава се с характеристиките на религиозното пророчество	
3. Отвъден живот		
3.1. Учението за Отвъдния живот	- Запознава се с малките и големите признаци, предшествващи настъпването на Съдния ден, с ислямските учения за възкресението на мъртвите и равносметката.	
3.2. Раят (Дженнет)	- Запознава се с ислямската концепция за Рая.	
3.3. Адът (Джехеннем)	- Запознава се с разбирането за Ада.	
III. Юдаизъм – институции и празници		
1.Тема: Синагогата		
1.1 Появата и значение	- Да знае, че синагогата не е храм, а молитвен дом.	
1.2. Еврейски празници	- Да знае за най-почитаните еврейски празници освен събота: Пасха, Безквасници, Петдесетница, Шатри, Очистване (Йом Кипур), Пурим, Обновление, Никаноров ден и др.	

2. Тема Политически юдаизъм		
2.1. Еврейската държава	- Да прави разлика между библейската държава Израил и съвременната държава Израел и че тя освен политическо има и религиозно значение.	
2.2. Възраждане на еврейската държава през 19-20 в.	- Да знае, че идеята за създаване на еврейска държава е на Теодор Херцел и че ционисткото движение е в основата на съвременната държава Израел.	ЦИОНИЗЪМ
3.Тема: Юдаизъм и антисемитизъм		
4.1. Гонения срещу евреите през Средновековието	- Да знае, че верови различия между Църквата и Синагогата са давали поводи на ръководители на християнски държави да преследват евреите – инквизицията.	ИНКВИЗИЦИЯ
4.2. Гонения в по-ново време	- Да знае за погромите в Русия и за Холокоста (шоа) – геноцидът срещу евреите провеждан от нацистите.	ГЕНОЦИД
4.3. Антисемизъм: поява и развитие	- Да знае, че антисемитизмът е понятие от края на 19 век, насочено против евреите поради икономически и религиозни причини.	АНТИСЕМИТИЗЪМ
4.4. Българската църква и спасяването на евреите в България	- Да знае за изключителната роля, която има Българската църква за спасяването на евреите и важното място на екзарх Стефан и Пловдивския митр. Кирил.	
IV. Будизъм		
1.Тема: Учение	- Да знае основната цел на будизма – освобождаване от страданието.	

1.1. Четирите благородни истини	- Знае четирите благородни истини и осемте степени по пътя за правилен живот.	
2. Тема: География на будизма		
2.1. Дзен будизъм	- Да знае, че „дзен” произлиза от санскритски през китайското „чан” и означава „средоточаване”, „медитация”.	
2.2. Тибетски будизъм	- Да знае, че това е изградила се особена форма на махаянски будизъм, определян от европейската наука през 18 в. като „тибетски будизъм” (ламаизъм).	ламаизъм

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет религия в IX клас е 36/72 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%

- ✓ Анализ и тълкуване на текст.
- ✓ Дискусии.
- ✓ Презентации.
- ✓ Тест.

- ✓ Изготвяне на проект.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ	
Дейности	
В клас	Извън училище
Презентации с PowerPoint	Опознаване на местен религиозен храм.
КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ
Дигитална компетентност	Информационни технологии <ul style="list-style-type: none"> ✓ Работа с PowerPoint за създаване на презентации. ✓ Използва ресурси от дигитални библиотеки.
Умения за учене	Български език и литература <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва литературни текстове от различни жанрове. История и цивилизации <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва исторически извори и документи. Философия <ul style="list-style-type: none"> ✓ Чете и анализира текстове от философи, които обсъждат религиозни теми. ✓ Борави с философски понятия. ✓ Позовава се на философски концепции. Изобразително изкуство

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ползва изображения на човека от различни стилове и художествени епохи за разбиране на религиозни концепции за човешкото житие и преживявания. <p>Музика</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Позовава се на музикални произведения от различни жанрове и стилове за да илюстрира изразяването на човешките чувства и преживявания.
Социални и граждански компетентности	<p>Гражданско образование</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Изразява гражданска позиция по съвременни проблеми, произтичащи от конфликт на ценности. ✓ Участва в публични обсъждания.
Културна осъзнатост и изразяване чрез творчество	<p>История и цивилизации</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира влиянията на ценностите в историческите епохи.

Х. КЛАС - РЕЛИГИЯ (РЕЛИГИОЗНА ЕТИКА)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ – Религиозна етика за Х клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма по РЕЛИГИЯ (РЕЛИГИОЗНА ЕТИКА) цели да запознае учениците с идеите и примерите за нравствен живот, съдържащи се в християнството, исляма и будизма.

Ядрото на християнската етика е представено според изложението в Библията, в трудовете на отците на Църквата и в работите на съвременни християнски богослови.

Етичeskото учение на Исляма е изложено според каноните на Корана и негови съвременни тълкуватели.

Съдържанието на програмата е разделено на теми:

1. Старозаветна етика.
2. Новозаветна етика.
3. Ислямска етика.
4. Будистка етика.

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ
ЗНАНИЯ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира различията в основанията на религиозната и светска нравственост. ✓ Познава основните морални идеи на християнството, исляма и будизма. ✓ Разбира значението на религиозната святост за нравствения живот на вярващите.
УМЕНИЯ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Умее да различава старозаветна от новозаветна етика.

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Умее да преценява конкретни житейски ситуации чрез съотнасяне с религиозни нравствени принципи.
ОТНОШЕНИЯ/НАГЛАСИ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Отнася се с уважение към примерите на нравствени образци, съдържащи се в история на религията. ✓ Отнася се с пиетет към моралния подвиг на святостта. ✓ Изгражда критическо отношение към „модернизации“ на морала, възникващи днес под влияние на политически и бизнес интереси.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Християнство. Старозаветна етика		
1.1. Бог дарява свят и живот	<ul style="list-style-type: none"> - Познава библейската история за създаването/сътворяването на света и човека. - Разбира светогледния и етически смисъл на божествения дар. - Разбира смисъла на човека да се гледа като създаден по образ и подобие на Бога. - Умее да посочва примери от ежедневието, които илюстрират живота на човека в уподобителна перспектива/перспективата на уподобяването. 	Творение Дар Образ и подобие
1.2. 10-те Божии заповеди	<ul style="list-style-type: none"> - Познава съдържанието на десетте заповеди. - Разбира основните принципи на старозаветната етика. - Може да дава примери от ежедневието за постъпки съобразно старозаветната етика. 	Етика на закона

1.3. Животът на Йов	<ul style="list-style-type: none"> - Познава библейската история за Йов. - Разбира етичската поука от историята на Йов. - Умее да дава примери за етически постъпки, при които човек преодолява житейско отчаяние чрез вяра. 	Отчаяние и вяра
2. Тема: Християнство. Новозаветна етика. Животът на Исус Христос		
2.1. Животът на Исус	<ul style="list-style-type: none"> - Познава библейския разказ за живота на Исус Христос. - Разбира смисъла на основни събития от живота на Исус Христос. - Умее да извлича от живота на Исус Христос етически максими, които са относими към съвременното ежедневие. 	Жертва
2.2. Проповедта от планината	<ul style="list-style-type: none"> - Познава <i>Проповедта от планината</i>. - Разбира различията между старозаветна и новозаветна етика. - Умее да посочва примери за ролята на добродетелите във всекидневния живот. 	Блаженство, Кротост, милостивост,
3. Тема: Християнство. Християнска нравственост		
3.1. Произход на злото	<ul style="list-style-type: none"> - Познава библейското учение за първородния грях и произхода на злото. - Познава богословски и философски концепции за произхода на злото. - Умее да прави разликата между първороден и личен грях. - Разбира връзката между учението за страстите и моралното зло. 	Зло, първороден грях

3.1. Страстите на душата	<ul style="list-style-type: none"> - Познава учението на Евагрий Понтийски за осемте греховни страсти. - Разбира връзката между учението за страстите и моралното зло. 	Чревоугодие, блуд, сребролюбие, печал, гняв, униние, тщеславие, гордост
3.2. Християнски добродетели	<ul style="list-style-type: none"> - Познава основни християнски добродетели. - Разбира приоритета на тези добродетели в нравствения живот на християните. - Умее да посочва светски проекции на тези добродетели. 	Вара, надежда, любов
3.3. Любов	<ul style="list-style-type: none"> - Познава любовта като фундаментална добродетел и нейния нравствен спектър – любов към Бог, любов към ближните, любов към себе си. - Разбира любовта като основа на християнската нравственост. - Умее да дава примери за ролята на любовта в преодоляване на нравствени колизии. 	Любов към Бога, Любов към ближните
3.4. Добродетели и нравствен живот	<ul style="list-style-type: none"> - Познава учението на Йоан Лествичник за стълбицата на добродетелите. - Разбира смисъла на учението за нравственото усилие на човека. - Може да обяснява ползата от идеята за постъпателно нравственото облагородяване на човека. 	Търпение, нравствена чистота, смирение
4.Тема: Ислям. Задълженията на човека.		
4.1. Задължения към Бога	<ul style="list-style-type: none"> - Познава статута на човека според Корана като «раб Божи». - Разбира задълженията на човека към Бога. 	Покорност, служене,

	- Умее да дава всекидневни примери.	преданост, упование
4.2. Задължения към общността	- Познава задължението на мюсюлманина към общността. - Разбира връзката между вярата към Бога и задълженията към общността. - Умее да посочва всекидневни примери от нравствения живот на мюсюлманската общност.	Преданост, щедрост
4.3. Задължения към другия човек	- Познава задълженията на мюсюлманина към другия човек. - Разбира връзката между трите вида задължения. - Умее да дава примери за това как изпълнението на едни задължения улеснява изпълнението на други задължения.	Търпение, щедрост
4.4. Укорими качества на човека	- Познава негативните качества, които човек трябва да избягва и преодолява - Разбира добродетелите като преграда към моралните недостатъци. - Умее да посочва примери за преодоляване на морални недостатъци чрез вяра и добродетели.	Лицемерие, нечестие, гордост, гневливост, препирчивост
5.Тема: Будизъм.		
5.1. Светът на страданието	- Познава разбирането на будизма за страданията на човека. - Познава петте задължения/добродетели. - Умее да посочва примери за преодоляване на страдания чрез придържане към добродетели.	
5.2. Средният път	- Познава учението за четирите благородни истини в будизма. - Умее да обяснява приноса на четирите истините за освобождаване от житейски страдания.	

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ГОДИШНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЧАСОВЕТЕ

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет РЕЛИГИЯ (РЕЛИГИОЗНА ЕТИКА) в X клас е 36/72 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%
Оценяване	8 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

- ✓ Анализ и тълкуване на текст.
- ✓ Дискусии.
- ✓ Презентации.
- ✓ Тест.
- ✓ Изготвяне на проект.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ	
Дейности	
В клас	Извън училище
Презентации с PowerPoint	Опознаване на местен религиозен храм.
КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ
Дигитална компетентност	Информационни технологии <ul style="list-style-type: none"> ✓ Работа с PowerPoint за създаване на презентации. ✓ Използва ресурси от дигитални библиотеки.
Умения за учене	Български език и литература <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва литературни текстове от различни жанрове. История и цивилизации <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва исторически извори и документи. Философия <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ползва текстове от философската етика. ✓ Борави с философски понятия и концепции. Изобразително изкуство <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ползва изображения на човека от различни стилове и художествени епохи за разбиране на религиозни концепции за човешкото житие и преживявания. Музика

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Позовава се на музикални произведения от различни жанрове и стилове за да илюстрира изразяването на човешките чувства и преживявания.
Социални и граждански компетентности	Гражданско образование <ul style="list-style-type: none"> ✓ Изразява гражданска позиция по съвременни проблеми, свързани с ценностни различия. ✓ Участва в публични обсъждания.
Културна осъзнатост и изразяване чрез творчество	История и цивилизации <ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира влиянията на ценностите в историческите епохите.

XI КЛАС – РЕЛИГИЯ

(РЕЛИГИОЗНА АНТРОПОЛОГИЯ)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ (Религиозна антропология) за XI клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма *Религиозна антропология* е фокусирана върху представяне на идеята за човека в християнството и исляма. Разглежда се съотношението Бог-човек, основни черти на образа на човека и специфика на човешкото съществуване.

В частта *Християнска антропология* представянето на човека е основано на библейския текст, на ученията на Отците на Църквата и на съвременното християнско богословие. Специално внимание е отредено на достойнството на човешката личност в светлината на разбирането за човека като „образ и подобие Божие“.

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ
ЗНАНИЯ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира задачата на религиозна антропология – да представя същността и съществуването на човека в светлината на религиозните учения. ✓ Познава категории, които разграничават божественото от човешкото. ✓ Познава различията между религиозното и естествено-научното разбиране за човека. ✓ Знае основни определения за човека и човешките особености, съдържащи се в основните религиозни учения..
УМЕНИЯ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Умее да се позовава на свещените текстове при обсъждане на въпросите за човешката същност и специфики. ✓ Умее да вижда различия и сходства между религиозното и светското разбиране за структурата на човешкото. ✓ Умее да открива духовното в съвременното изкуство.
ОТНОШЕНИЯ/НАГЛАСИ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Умее да цени благотворното влияние на религията върху духовното в човешките отношения. ✓ Умее да цени възвисяващия живота апел на религиозния образ на човека..

- ✓ Проявява толерантно отношение към религиозните представи за човека в различните вероизповедания.
- ✓ Изгражда критическо отношение към бездуховното в съвременния живот.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Християнска антропология. Бог – създател на света		
1.1. Бог – създател на света	<ul style="list-style-type: none"> - Запознат е с разликата между апофатично и катафатично богопознание. - Познава описанието на сътворението в Библията. 	Самобитност, неизменност, вечност, вездесъщност. Господ, Бог, творец, спасител
1.2. Триединство	<ul style="list-style-type: none"> - Познава тринитарната формула и нейната антиномичност. - Ориентира се в отношението вяра и разум. - Умее да тълкува тринитарната формула чрез формулата «Бог е любов». 	Триединство, лице, личност
1.3. Почитание	<ul style="list-style-type: none"> - Познава основни характеристики на религиозния опит. - Познава и разбира символичната стойност на богослужението. - Умее да обяснява основни разлики в богослужебните практики на християнските вероизповедания – католицизъм, православие, протестантизъм. 	богослужение

2.Тема: Християнска антропология. Човекът – образ и подобие		
2.1. Сътворението на човека	<ul style="list-style-type: none"> - Познава библейския разказ за сътворението на човека. - Може да интерпретира символиката в библейския разказ. - Умее да разграничава античната идея за човека като «микрокосмос» от християнската идея за човека като „образ и подобие“. 	Образ, подобие
2.2. Тварното у човека	<ul style="list-style-type: none"> - Познава библейските описания на човека като „твар Божия“. - Умее да различава човека от останалите „твари Божии“. - Може аргументирано да обсъжда разликата на човека от другите твари. 	Твар Тяло, плът
2.3. Божественото у човека	<ul style="list-style-type: none"> - Познава разбирането на ап. Павел за «вътрешния човек». - Познава идеята за „обожение“ на човека в исихасткото учение. - Разбира смисъла на изразите «душевен човек» и «духовен човек». - Разбира вярата като доверие в Бога и начин на живот. - Може убедително да разсъждава над всекидневни проекции на тези понятия. 	Душа, дух, обожение
3.Тема: Християнска антропология. Тяло, душа, личност		
3.1. Тяло	<ul style="list-style-type: none"> - Познава описанието на тялото и телесното съществуване според Библията. - Разбира смисъла на телесното съществуване на Исус Христос. - Може аргументирано да обсъжда темата за тялото в хоризонта на моралното усъвършенстване на човека. 	Тяло, плът

3.2. Душа	<ul style="list-style-type: none"> - Ориентира се в дихотомични (тяло-душа) и трихотомични (тяло-душа-дух) религиозни концепции за устройството на човека. - Познава духовните характеристики на човешката душа. - Разбира душата като висше начало у човека. - Може аргументирано да обсъжда единството на душата и тялото. 	Душа
3.3. Личност	<ul style="list-style-type: none"> - Познава бележите на духовно съществуване според Библията. - Знае, че идеята за личността произлиза от християнската вяра за троичността на Бога. - Разбира формулата «образ и подобие» като основание за личностно достойнство на човека и призив към морално усъвършенстване. - Може аргументирано да обсъжда въпроса за духовността в съвременния свят и смисъла на човешкото съществуване. 	Личност
4.Тема: Християнска антропология. Сърце и сърдечност		
4.1. Сърце	<ul style="list-style-type: none"> - Познава идеята на отците на Църквата за централното място на сърцето. - Познава ролята и мястото на сърцето в християнската метафизика и антропология. - Разбира значението на сърцето като психофизически център на човека. 	Сърце
4.2. Помисли и страсти	<ul style="list-style-type: none"> - Познава учението за помислите и страстите, формирано в аскетиката и монашеството на ранното християнство. - Разбира облагородяващата роля на това учение за човешкото съществуване. - Умее да открива екзистенциално-терапевтично приложение на това учението в съвременния живот. 	Помисли, страсти

<p>4.3. Мъжът и жената</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познава историята за Адам и Ева и нейното тълкуване. - Разбира идеята за брака в християнството. - Умее да използва идеите на религиозната антропология за дискутиране съвременните проблеми за правата жената и брака. - Разбира християнското учение за пола и разликите в отделните християнски вероизповедания. 	<p>Брак</p>
<p>5.Тема: Ислям.</p>		
<p>5.1. Бог – отвъден и непостижим</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познава богословските определения за Бог. - Разбира трансцендентността на Бог. - Може да прави разлика между разбиранията за Бог в християнството и исляма. 	
<p>5.2. Свобода и предопределение</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познава възгледа за свободата и предопределението. - Разбира отношението между тях. - Може аргументирано да обсъжда проблеми на всекидневието, свързани с тях. 	<p>Свобода, предопределение</p>
<p>5.3. Жената в исляма.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познава възгледа в Исляма за мястото на жената. - Разбира основанията за този възглед. - Може аргументирано да обсъжда всекидневни проблеми по тази тема. 	
<p>6.Тема: Будизъм.</p>		
<p>6.1. Страдание и просветление</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познава будистката концепция за човека. - Разбира отношението между страдание и просветление. 	

	- Може аргументирано да обсъжда темата в контекста на конкретни будистки практики.	
--	--	--

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ГОДИШНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЧАСОВЕТЕ

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет РЕЛИГИЯ (РЕЛИГИОЗНА АНТРОПОЛОГИЯ) в XI клас е 36/72 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%
Оценяване	8 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

- ✓ Анализ и тълкуване на текст.
- ✓ Дискусии.
- ✓ Презентации.
- ✓ Тест.
- ✓ Изготвяне на проект.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ	
Дейности	
В клас	Извън училище
Презентации с PowerPoint	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Посещение на религиозен храм. ✓ Посещение на музей.
КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ
Дигитална компетентност	Информационни технологии <ul style="list-style-type: none"> ✓ Работа с PowerPoint и създаване на презентации. ✓ Използва ресурси от дигитални библиотеки.
Умения за учене	Български език и литература <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва литературни източници. История и цивилизации <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва исторически извори и документи. Философия <ul style="list-style-type: none"> ✓ Борави с философски понятия и концепции. Изобразително изкуство <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ползва изображения на човека от различни стилове и художествени епохи за разбиране на религиозни концепции за човека.
Социални и граждански компетентности	Гражданско образование

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Изразява гражданска позиция по съвременни проблеми, свързани с верски различия. ✓ Участва в публични обсъждания.
Културна осъзнатост и изразяване чрез творчество	История и цивилизации <ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира влиянията на ценностите в историческите епохи.

ПРОЕКТ

ХІІ. КЛАС - РЕЛИГИЯ (РЕЛИГИОЗНА ЕСТЕТИКА)

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РЕЛИГИЯ – РЕЛИГИОЗНА ЕСТЕТИКА за ХІІ клас

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Програмата по религиозна естетика има за задача да представи:

1. Естетическия аспект на текстовете, сградите и други артефакти в религиозните традиции главно на християнството и исляма.
2. Използването на религиозни теми и мотиви в светското изкуство.

За водещи ориентири в религиозната естетика са приети идеи на православния богослов Павел Флоренски и католическия теолог Урс фон Балтазар. Програмата цели да запознае учениците с богатството на религиозното изкуство и да им помогне да изградят и развият чувствителност и уважение към това изкуство.

Тематичното съдържание засяга обширни исторически периоди на изкуството и значителна част от системата на изкуствата, което създава предпоставка за изграждане на пиетет към стойностното в изкуството и уважение към религиозните и художествени традициите и тяхното многообразие.

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ
ЗНАНИЯ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира идеята за естетика като наука за човешкото оценъчно съзерцаване на сетивни феномени. ✓ Разбира фундаменталното основание на религиозната естетика – вярата в сътвореността на света, в явяването на божественото в света и в неговите проявления в събития. ✓ Разбира основополагащата религиозна връзка между култа и културата (култ/ура).

УМЕНИЯ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Умее да тълкува религиозната символика в сакралното изкуство. ✓ Умее да открива и тълкува религиозна символика в светското изкуство. ✓ Умее да открива духовното в съвременното изкуство.
ОТНОШЕНИЯ/НАГЛАСИ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Умее да цени естетическия аспект на религиозната култура. ✓ Умее да цени следите от религиозен опит в сакралното изкуство. ✓ Проявява толерантно отношение към религиозното изкуство на различни вероизповедания. ✓ Изгражда критическо отношение към фалшивото и комерсиалното в съвременното изкуство.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1.Тема: Юдаизъм		
1.1. Литература	<ul style="list-style-type: none"> - Разпознава художествените средства и литературните форми в текста на Стария Завет. - Разбира естетическата и религиозна стойност на жанровете в библейския текст. - Разбира значението на съдържанието в талмудическата традиция. - Осъзнава естетическия ефект на божествената теофания и неговия религиозен смисъл. - Умее да разпознава и цени възвишеното и красивото в библейския изказ и образност. 	Теофания, възвишено
2.Тема: Християнство		

<p>2.1. Литература</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познава структурата и съдържанието на Новия Завет. - Разбира значението на образните средства, използвани в Новия Завет. - Може аргументирано да обяснява и обсъжда естетическото в новозаветните текстове. - Да прави разлика между секта и разкол (схизма); - Да знае, че разколът запазва еднаквостта на учението, но нарушава църковната дисциплина; - Да знае, че разколът образува нова административна структура, като не се подчинява на тази, от която произлиза. 	<p>Символ, красиво</p>
<p>2.2. Архитектура</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познава типовете храмова архитектура. - Ориентира се в основните различия в храмовата архитектура на католицизма и православието. - Може да обяснява връзката на елементите от храмовата архитектура с богослужебните практики. 	<p>Сакрално пространство</p>
<p>2.3. Живопис</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познава етапи от историята на иконописца в православието като «богословие в цветовете». - Ориентира се в иконографията и изобразителния език на иконата. - Познава иконописната практика за рисуване според ерминии. - Може да обяснява символиката в иконописца. 	<p>Обратна перспектива, ерминии</p>
<p>2.4. Скулптура</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Познава типовете скулптурни изображения в католицизма. - Разбира разликата между сакрални скулптурни изображения и светска скулптура с християнски теми. 	<p>Романска скулптура, готическа скулптура,</p>

	- Може да обяснява особености на пластични елементи, използвани в католически храмове през епохите на романското, готическото и бароковото изкуство.	барокова скулптура
2.5. Музика	- Познава отличителни черти на основни жанрове на църковното пеене в православието и католицизма. - Познава музикалните инструменти, използвани в музиката на християнството. - Може обяснява символиката в християнската музика.	Византийска музика Антифонно пеене Псалт Литергия Меса Грегорианско пеене
2.6. Театър	- Умее да посочва религиозни теми и мотиви в съвременния театър.	Литургични драми, мистерии,
2.7. Кино	- Познава филми на християнска тематика. - Разбира границите на изобразителността в киното. - Може да обяснява използването на християнски теми и сюжети в съвременното кино.	
3. Тема: Ислям		
3.1. Литература	- Познава текстовите особености на Корана. - Разбира реторически и естетически средства, използвани в Корана. - Може да обяснява специфики в четенето на Корана.	
3.2. Архитектура	- Познава основни етапи от развитието на ислямската архитектура. - Разбира значението на естетическите средства в тази архитектура.	

	- Умее да разпознава използването на елементи от езика на ислямската архитектура в светски архитектурни форми на съвременната архитектура.	
3.3. Калиграфия	- Познава основни етапи от историята на калиграфията в ислямската кораническа традиция. - Разбира смисъла на калиграфията. - Умее да обяснява смисъла на калиграфията за предаване на религиозни идеи.	
4. Тема: Будизъм		
4.1. Архитектура	- Познава естетическите средства на будистката архитектура. - Разбира символичната стойност на цветовете и формите в будисткия храм.	

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ГОДИШНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЧАСОВЕТЕ

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет Религия (Религиозна естетика) в XII клас е 31/62 часа.

За нови знания	55%
За упражнения и практически дейности	35%
За обобщение	5%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво, за контролни работи)	5%
Оценяване	8 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

- ✓ Анализ и тълкуване на текст.
- ✓ Дискусии.

- ✓ Презентации.
- ✓ Тест.
- ✓ Изготвяне на проект.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ	
Дейности	
В клас	Извън училище
Презентации с PowerPoint	Посещение на религиозен храм.
	Посещение на музей.
КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ
Дигитална компетентност	Информационни технологии <ul style="list-style-type: none"> ✓ Работа с PowerPoint за създаване на презентации. ✓ Използва ресурси от дигитални библиотеки. ✓ Създаване на презентации.
Умения за учене	Български език и литература <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва литературни текстове от различни жанрове. История и цивилизации <ul style="list-style-type: none"> ✓ Използва исторически извори и документи. Философия <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ползва текстове от философската естетика.

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Борави с философски понятия и концепции. <p>Изобразително изкуство</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ползва изображения на човека от различни стилове и художествени епохи за разбиране на религиозни концепции за човека. <p>Музика</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Анализира музикални произведения от различни жанрове и стилове.
Социални и граждански компетентности	<p>Гражданско образование</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Изразява гражданска позиция по съвременни проблеми, свързани с верски различия. ✓ Участва в публични обсъждания.
Културна осъзнатост и изразяване чрез творчество	<p>История и цивилизации</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Разбира влиянията на ценностите в историческите епохите.